

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму
Кваліфікаційна робота на правах рукопису**

КУХТА Олександр Олександрович

УДК: 338.2.137.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ДП «РУЖИН МОЛОКО»**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «ЕКОНОМІКА»

**Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр», кваліфікаційна робота
містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і
текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело**

Олександр КУХТА

Керівник роботи:

**д.е.н., професор, професор кафедри
економіки, підприємництва та туризму
Василь ТКАЧУК**

Житомир – 2024

**Висновок кафедри економіки, підприємництва та туризму
за результатами попереднього захисту кваліфікаційної роботи:**

Протокол засідання кафедри № __ від «__» _____ 20__ р.

**Завідувач кафедри
економіки, підприємництва та туризму,**

д.е.н. професор _____

Наталія ВАЛІНКЕВИЧ

«__» _____ 20__ р.

**Гарант ОПП «Економіка»
другого (магістерського) рівня,**

к. е. н., доцент _____

Марина ЯРЕМОВА

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

**Здобувач вищої освіти Кухта Олександр Олександрович захистив
кваліфікаційну роботу з оцінкою:**

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за національною шкалою _____

**Секретар ЕК,
асистент кафедри
економіки, підприємництва**

та туризму _____

Сніжана МУТАСОВА

АНОТАЦІЯ

Кухта О. О. «Ефективність використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Охарактеризовано теоретико-прикладні та методичні основи ефективності використання виробничого потенціалу молокопереробних підприємств. Виділено особливості оцінки виробничого потенціалу молокопереробних підприємств. Проведено аналіз економіко-господарського середовища молокопереробного підприємства. Запропоновано проектне обґрунтування зростання рівня ефективності виробничого потенціалу молокопереробного підприємства та доведено його ефективність з позиції інноваційного техніко-технічного оснащення виробництва.

Ключові слова: виробничий потенціал, молокопереробне підприємство, забезпечення, обґрунтування, проектування, ефективність.

ANNOTATION

Kukhta O. O. «Effectiveness of the use of production potential of the State Enterprise «Ruzhyn Moloko» – Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 051 «Economics». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The theoretical, applied and methodological foundations of the efficiency of the use of production potential of dairy processing enterprises are characterized. The features of assessing the production potential of dairy processing enterprises are highlighted. An analysis of the economic and business environment of the dairy processing enterprise is carried out. A project justification for increasing the level of efficiency of the production potential of the dairy processing enterprise is proposed and its effectiveness is proven from the position of innovative technical equipment.

Keywords: production potential, dairy processing enterprise, provision, justification, design, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. Теоретико прикладні та методичні основи використання виробничого потенціалу підприємства.....	7
1.1. Сутність та визначення структури виробничого потенціалу молокопереробних підприємств.....	7
1.2. Методичні основи та елементи параметрів використання виробничого потенціалу підприємств.....	9
1.3. Характеристика структури та системи діагностики виробничого потенціалу підприємств.....	11
Висновки до розділу 1.....	14
Розділ 2. Аналіз економіко-господарського середовища та ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району Житомирської області.....	15
2.1. Аналіз власного капіталу та організаційно-економічного забезпечення підприємства.....	15
2.2. Аналіз структури, умов та рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства.....	17
2.3. Аналіз рівня конкурентоспроможності в системі зростання умов ефективності виробничого потенціалу підприємства.....	19
Висновки до розділу 2.....	21
Розділ 3. Проектне обґрунтування підвищення рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району житомирської області.....	22
3.1. Вхідні умови реалізації зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу підприємства.....	22
3.2. Обґрунтування проектної пропозиції та економічної моделі умов зростання рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства...	25
Висновки до розділу 3.....	28
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективність діяльності молокопереробних підприємства полягає в якісному техніко-технологічному використанню виробничого забезпечення з позиції використання наявного обладнання щодо умов випуску товарної продукції. Зростання рівня ефективності виробничої потужності підприємства створює ряд передумов підвищення рівня його конкурентоспроможності, збільшення рівня валового доходу та суттєвого приросту рентабельності господарської діяльності. Забезпечення процесу підвищення рівня ефективності використання виробничого потенціалу молокопереробних підприємств покладається на залучення інвестицій в капіталізацію економіко-господарського середовища на інноваційній основі їх використання, що дає змогу суттєво скоротити рівень виробничої собівартості та досягти ефектів циркулярного розвитку

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування резервів зростання ефективності використання виробничого потенціалу молокопереробних підприємств та шляхів його зростання. В кваліфікаційному дослідженні поставлено та виконано наступні завдання: обґрунтовано сутність та визначення структури виробничого потенціалу підприємств; охарактеризовано методичні основи та елементи параметрів використання виробничого потенціалу підприємств; проведено аналіз власного капіталу та організаційно-економічного забезпечення підприємства, структури, умов та рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства; проведено аналіз рівня конкурентоспроможності в системі зростання умов ефективності виробничого потенціалу підприємства; обґрунтовано вхідні умови та доведено його ефективність.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, методичних та прикладних основ ефективності використання виробничого потенціалу молокопереробних підприємств. Об'єктом дослідження є процес зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу дочірнього підприємства «Ружин молоко» Бердичівського району, Житомирської області.

Методи дослідження. В досягненні поставленої мети кваліфікаційної роботи використано наступні методи дослідження: монографічний; абстрактно-логічний; метод аналогій та порівнянь; метод індукції та дедукції; метод аналізу та синтезу; економіко-статистичний метод; метод економічного моделювання; конструктивний метод; метод оптимізації та визначення рівноваг; метод табличного та графічного моделювання.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: 1. Кухта О. О., Обґрунтування підходів щодо діагностики товарного асортименту підприємства : зб. наукових праць «Механізми управління розвитком територій» (29 листопада 2023 р.) у 2 ч. Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2023. С. 265-267.

2. Коваль К., Кухта О., Фомичева С., Дурицька Д. Сутнісна характеристика конкуренції та форми її виявлення : LI International scientific and practical conference «Evolution and Improvement of Traditional Approaches Scientific Research» (December 11-13, 2024) Ljubljana, Slovenia. International Scientific Unity, 2024. С. 72-75.

3. Ходаківський В. М., Кухта О. О., Клименко О. В. Суть та елементи процесу створення товарного асортименту підприємства : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Механізми управління розвитком територій» (30-31 жовтня 2024 р.): Поліський національний університет, 2024. С. 210-214.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати проектного обґрунтування умов зростання ефективності виробничого потенціалу молокопереробного підприємства є основою для якісного техніко-технологічного переозброєння виробничої системи при суттєвому скороченні рівня виробничих витрат товарної продукції, в т.ч. аналогічних виробництв; можуть бути використанні в типових господарських структурах як основа зростання рівня їх прибутковості на основі ефективного використання виробничого потенціалу.

Структура та обсяг роботи. Структура кваліфікаційної роботи: анотація, зміст, вступ, 3 розділи, висновки та пропозиції, список використаної літератури, додатки. Викладена на 36 аркушах А 4 та виконана в текстовому редакторі Word 2021 (містить 10 таблиць, 19 рисунків, 18 додатків, 43 літ. дж.(5 ст.)).

Розділ 1. Теоретико прикладні та методичні основи використання виробничого потенціалу підприємства

1.1. Сутність та визначення структури виробничого потенціалу молокопереробних підприємств

Категоріальний апарат розуміння сутності виробничого потенціалу підприємства містить досить великий спектр визначень відносно економічної сфери застосування (дод. А, рис. 1.1). За структурою підходів щодо визначення категорії виробничого потенціалу підприємства виділяють: ресурсний підхід – визначає виробничий потенціал підприємства з позиції сукупності ресурсів без врахування їх зв'язку з кінцевими результатами виробничої діяльності підприємства, при цьому додається розуміння їх здатності щодо умов створення нових матеріальних благ; функціональний підхід – визначає виробничий потенціал підприємства як здатність або можливість виробництва без врахування його зв'язку з кінцевими результатами виробничої діяльності до випуску продукції, покладаючись на вимірні характеристики техніко-технологічного обладнання, рівня виробничої потужності та економічних характеристик її використання; макроекономічний підхід – закладається в вимір функціоналу виробничого потенціалу підприємства національної економіки, меж її функціонування та використання; організаційно-економічний підхід – виявляється в розумінні сутності виробничого потенціалу підприємства як системи сталого функціонування економічних відносин, коригування вимірюваних показників опосередкованим впливом умов зовнішнього та внутрішнього економічного середовища підприємств; результативно-фондовий підхід – виявляється в ототожненні виробничої потужності з показниками функціонального забезпечення діючої виробничої системи підприємств.

Структура виробничого потенціалу підприємства містить наступні основні блоки: засоби виробництва – характеризується поняттям фізичного та морального старіння відносною усталених принципів використання; потенціал технічного характеру – характеризується фізичною можливістю виробництва продукції підприємства або надання послуг в середньостроковій господарській

альтернативі з врахуванням кількісних та якісних характеристик її виробництва (дод. Б, рис. 1.2). З наведеного структурного поділу виділяють: потенціал земельних ресурсів та природно-кліматичного надбання окремих територій; потенціал основних засобів (засобів праці) – враховує специфіку конкретного виробництва в залежності від рівня спеціалізації виробництва, рівня інноваційного забезпечення виробництва; потенціал оборотних засобів (предметів праці) – враховує специфіку використання кількісних та якісних характеристик виробничого забезпечення протягом одного господарського циклу в мірі та рівні задоволення виробничих потреб підприємства в залежності від кількості використовуваного ресурсу; потенціал матеріальних активів – враховує можливості товарно-матеріального забезпечення раціонально покривати можливі потреби виробництва за рахунок коригування отриманих економічних ефектів відносно впливу на соціальну та екологічну функціональну складову господарських процесів.

В залежності від місії та цілей діяльності підприємства виявляється схема стратегічної діагностики виробничого потенціалу. Сутність вказаного процесу передбачає: визначення факторів зовнішньої та внутрішньої складової діяльності підприємства; проведення діагностики виробничого потенціалу; визначення відповідності виробничого потенціалу цілям і умовам діяльності підприємства (дод. В, рис. 1.3). При виявленні умов відповідності виробничого потенціалу місії та цілям діяльності підприємства розробляються заходи щодо підвищення ефективності рівня його використання. При виявленні умов невідповідності виробничого потенціалу цілям та місії діяльності підприємства розробляються заходи по визначенню невідповідностей; розробки способів раціоналізації щодо умов виявлених невідповідностей; вибору альтернативних дій щодо можливих умов їх усунення; реалізації та контролю процесу усунення виявлених невідповідностей. Зазначений процес стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства підпорядковується загальній меті та місії його діяльності та створює передумови для суттєвого зростання ефективності його використання в довгостроковій господарській альтернативі.

1.2. Методичні основи та елементи параметрів використання виробничого потенціалу підприємств

Елементи параметрів діагностики виробничого потенціалу молокопереробних підприємств будуються на наступних параметрах: виробничому аспекті – врахування абсолютної кількості виробничих параметрів та систем в їх кількісному та якісному вираженні; розвитку персоналу – оцінки якісного складу адміністративно виробничого персоналу підприємства та умов його використання; фінансового аспекту – формування джерел фінансового забезпечення економіко-господарської системи підприємства; маркетинговому аспекті – стимулювання збуту товарів та послуг підприємств та їх просування на діючому сегменті ринку (дод. Г, табл. 1.1). В поєднанні виробничого аспекту з розвитком персоналу – формуються альтернативи визначення кількості та якості виробничого персоналу; виробничих з фінансовими аспектами – оцінка забезпечення виробничими ресурсами операційної діяльності підприємства; виробничих та маркетингових аспектів – оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства.

В залежності від виду економіко-господарського середовища підприємства та належності до типу виробничої системи обираються методи оцінки виробничого потенціалу при відповідній типології класифікації: за об'єктами формування – внутрішні та зовнішні; за повнотою охоплення об'єкта дослідження – інтегральні та локальні; за формою представлення – векторні та скалярні; за часовою тривалістю – одномоментні та інтервальні; за видом одиниці виміру – абсолютні та відносні; за типом – якісні та кількісні; за ступенем достовірності – суб'єктивні та об'єктивні (дод. Д, рис. 1.4). Вибір та застосування елементів розглянутої типології створює передумови якісної оцінки виробничого потенціалу підприємств та формування ефективності його використання в середньостроковій господарській альтернативі. Важливого значення в оцінці виробничого потенціалу підприємства приділяють тактико-технічному підходу їх якісної характеристики в поєднанні з умовами розвитку зовнішнього господарського середовища.

Перевагами використання витратного підходу оцінки потенціалу підприємства є якісна оцінка найбільш ефективних варіантів використання земельних ресурсів; ефективна техніко-економічна діагностика можливих варіантів покращення різного роду нових будівництв; ефективне визначення балансових величин між ринковою вартістю підприємства та наявними можливостями їх окремих структурних елементів; ефективний аналіз всіх об'єктів загальнодержавного та унікального характеру (дод. Е, табл. 1.2). Перевагами порівняльного підходу використання методики оцінки потенціалу підприємства є: приділення значної уваги поточним фактичним цінам та наявним ринковим умовам в процесі розрахунку вартісних величин виробництва; отримання достовірної та точної інформації розрахункових показників при відображенні специфіки об'єктів оцінки; розрахунку внутрішніх особливостей підприємства в співставленні з умовами внутрішніх особливостей підприємств. Перевагами результативного підходу оцінки потенціалу підприємства є: врахування всіх можливостей перспектив розвитку та діяльності підприємства в якості цілісного земельно-майнового та соціально-організаційного комплексу, точного визначення рівні дисконтованих показників [15; 35].

Основними методами розрахунку рівня виробничого потенціалу підприємства вважають: еквівалентний метод – передбачає оцінку потенціалу підприємства з розрахунку наявного елемента з використанням набору спеціальних коефіцієнтів при одночасному використанні можливостей їх взаємозамінності (дод. Є, табл. 1.3); функціональний метод – передбачає вибір величин виробничого потенціалу в ототожненні з кількістю виробленої продукції підприємства через розмір питомої ваги продукції виробленої окремими елементами структури виробничого потенціалу підприємства; кореляційний метод – визначення виробничого потенціалу підприємства на основі кореляційно-регресійної основи; вартісний метод – передбачається обрахунок вартості кожного структурного елемента виробничого потенціалу підприємства при визначенні загальної вартості всіх груп структурного забезпечення виробничого потенціалу підприємства; комбінований метод –

передбачає комплексне поєднання вище розглянутих методів у відповідності до галузевого спрямування виробничого потенціалу підприємства для досягнення високої ефективності проведеного аналізу.

1.3. Характеристика структури та системи діагностики виробничого потенціалу підприємств

В залежності від використовуваної форми діагностики виробничого потенціалу підприємства формується модель її проведення. При впливі зовнішніх та внутрішніх факторів виробництва формується «пакет» вхідної інформації по різних видах діяльності підприємства. На основі отриманої інформації формуються цілі діагностики виробничого потенціалу підприємства: виявлення проблем в використанні виробничого потенціалу підприємства; розробки базових рекомендацій щодо ліквідації виявлених проблем (дод. Ж, рис. 1.5). Наступним етапом реалізації моделі діагностики виробничого потенціалу підприємства є формування діагностичної підсистеми: інформаційної, часової, нормативно-правової, фінансової, кадрової та матеріально-технічної. Функціональна підсистема діагностики виробничого потенціалу підприємства використовує елементи планування, організації, контролю та моніторингу використання виробничого потенціалу при використанні наступних принципів зазначеної оцінки: розвитку, ефективності, закінченості, раціоналізації, порівняння, узгодженості в часі. Процесне забезпечення діагностики виробничого потенціалу підприємства містить наступні фази виконання: вибору виду діяльності підприємства; опрацювання комплексу технічних завдань на провадження процесів діагностики; формування робочих груп; проведення досліджень на об'єктах функціонування; виведення результатів діагностики та встановлення проблематики їх використання; проведення дослідження на окремому підприємстві.

Схема оцінки виробничого потенціалу підприємства структурується на матеріально-речових та фінансово-інтелектуальних елементах їх оцінки (дод. Й, рис 1.6). До матеріально-речових елементів оцінки виробничого потенціалу

підприємства відносять: оцінку основних фондів; оцінку предметів праці; оцінку наявного кадрового забезпечення підприємства. До фінансово-інтелектуальних елементів оцінки виробничого потенціалу підприємства відносять: оцінку фінансових можливостей; оцінку інформаційної бази; оцінку інноваційних можливостей.

В оцінці потенціалу основних засобів підприємства використовують наступні групи показників за їх елементним виявленням: руху складових виробничого потенціалу підприємства – коефіцієнт заміни, коефіцієнт розширення, коефіцієнт приросту, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт оновлення; поточного стану складових виробничого потенціалу підприємства – коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності; ефективності використання складу виробничого потенціалу підприємства – фондівіддача, рентабельність, фондомісткість, фондоозброєність (дод. К, рис 1.7). Кількісний вираз зазначених показників є основою для порівняння з середнім рівнем галузевого та регіонального їх вираження протягом конкретного господарського періоду.

Оцінка потенціалу трудових ресурсів підприємства враховує наступні групи показників: руху робочої сили на підприємстві – коефіцієнт прийому, коефіцієнт постійності робочої сили, коефіцієнт вибуття; продуктивності праці працівників на підприємстві – трудомісткість, виробіток продукції в розрахунку на одного працівника (дод. Л., рис 1.8). Економічна інтерпретація оцінки виробничого потенціалу підприємства крім кількісної оцінки передбачає використання набору якісних її характеристик. Важливого значення набуває система оцінки плинності кадрів та оновлення їх якісних характеристик.

Елементи системи діагностики виробничого потенціалу молокопереробних підприємств покладаються на техніко-технологічне забезпечення умов виробничого процесу та порівнюються з прогресивними рівнями інноваційності аналогічних виробничих систем, міри доступності техніко-технологічного переозброєння виробництва та рівня їх технологічної придатності відносно можливостей ефективного використання в середньостроковій господарській альтернативі функціонування підприємства.

Висновки до розділу 1

Визначення основ та принципів реалізації виробничого потенціалу підприємства покладається на специфіку оцінки виробничої системи та належності підприємства до конкретної галузі національної економіки. Якісна оцінка виробничого потенціалу підприємства є принциповою основою розбудови його ефективного функціонування, виявлення проблемних елементів зазначеної структури, їх усунення та заміни.

Наявні методики оцінки рівня та структури виробничого потенціалу підприємства будуються на основі наборів абсолютних та відносних показників, однотипового їх вираження (одиниць вимірювання) для всієї системи економіко-господарського середовища підприємства. Виробничий потенціал молокопереробних підприємств покладається на досягнення не лише ефективних показників діяльності виробничої системи підприємства а й на оцінку впливів відносно умов розвитку соціального та екологічного їх середовища.

Використання загальноприйнятих принципів оцінки та діагностики виробничого потенціалу молокопереробних підприємств потребує застосування регламентних вимог і характеристик щодо доцільності їх застосування, оскільки набір елементів та методів їх кількісного застосування не є типовим для всіх виробничих груп підприємств.

Проблематика ефективного та якісного застосування існуючих методик оцінки виробничого потенціалу молокопереробних підприємств суттєво ускладнюється за рахунок поєднання в виробництві нетипових продуктів та типових їх груп, котрі потребують використання широкого спектру їх оцінки та інтеграції отриманих показників в загальну систему їх оцінки.

Виявлення проблем ефективного функціонування молокопереробних підприємств за рахунок низького рівня забезпечення виробничих характеристик потребує негайного їх усунення з дотриманням принципів системності та комплексності, що також передбачає використання структурних змін в організаційній системі функціонування підприємства.

Розділ 2. Аналіз економіко-господарського середовища та ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району Житомирської області

2.1. Аналіз власного капіталу та організаційно-економічного забезпечення підприємства

Основою ефективного забезпечення виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 рр. є капітал підприємства. В 2023 р. сума нерозподіленого прибутку підприємства зросла на 28,4 % у відношенні до 2021 р. та склала 140,5 млн грн (рис. 2.1). Сума власного капіталу в 2023 р. склала 141,1 млн грн. та зросла у відношенні до 2021 р. на 22,6 %.

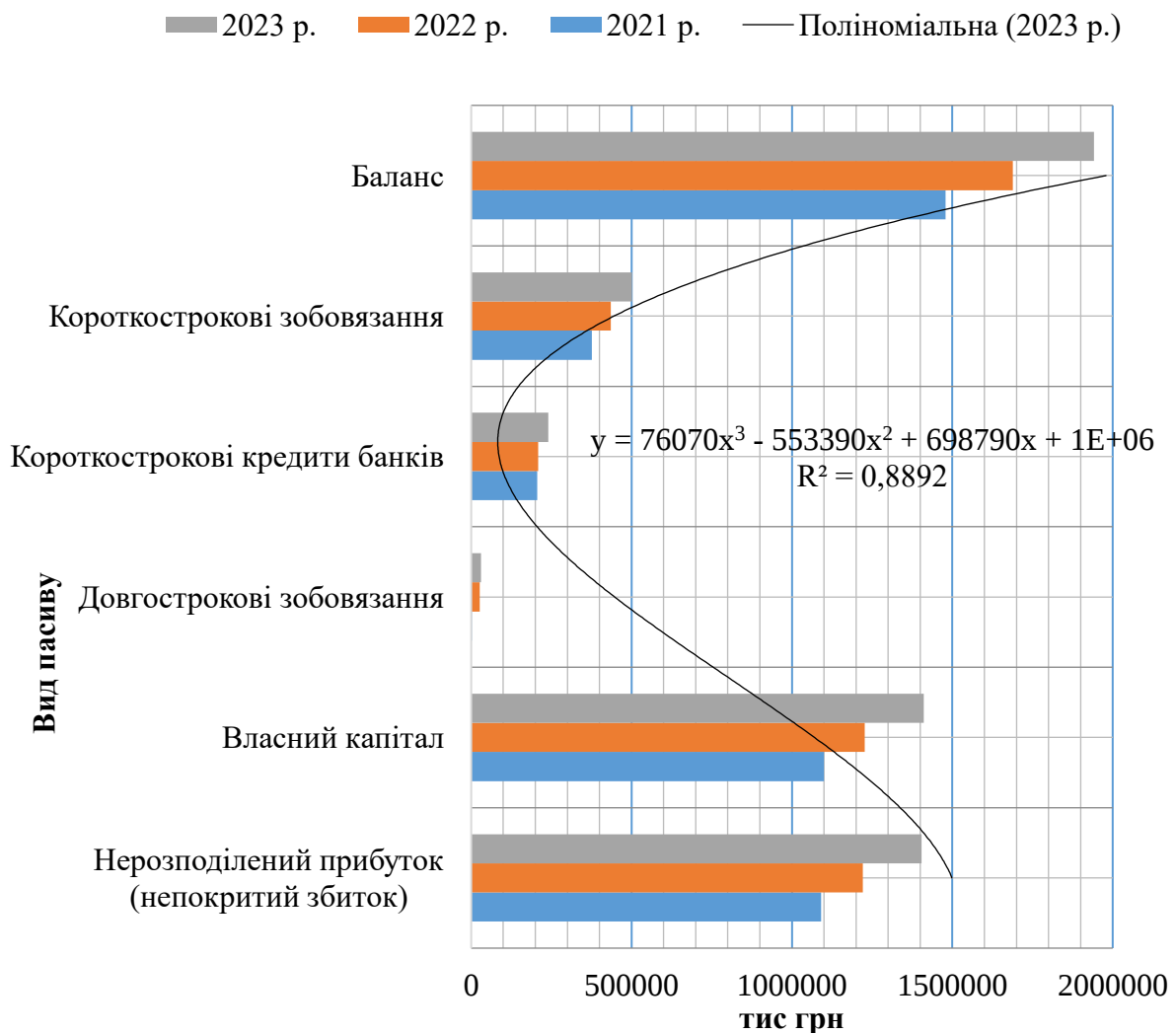

Рис. 2.1. Аналіз та структура власного капіталу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

Сума довгострокових зобов'язань ДП «Ружин молоко» в 2023 р. склала 302,2 млн грн. та зросла у відношенні до 2021 р. на 28,5 %. Сума короткострокових кредитів банків в 2023 р. склала 239,9 млн та зросла у відношенні до 2021 р. на 16,6 %. Вартість основних засобів підприємства в 2023 р. склала 106,7 млн та зросла у відношенні до 2021 р. на 4,9 %. Сума зносу основних засобів підприємства в 2023 р. склала 37,2 млн грн та зросла у відношенні до 2021 р. у 2,2 раза. Сума незавершених капітальних інвестицій у 2023 р. склала 2,1 млн грн та знизилася у відношенні до 2021 р. на 1,1 %. Вартість довгострокових фінансових інвестицій у 2023 р. склала 97,3 млн грн та зросла у відношенні до 2021 р. у 6,4 раза (рис. 2.2).

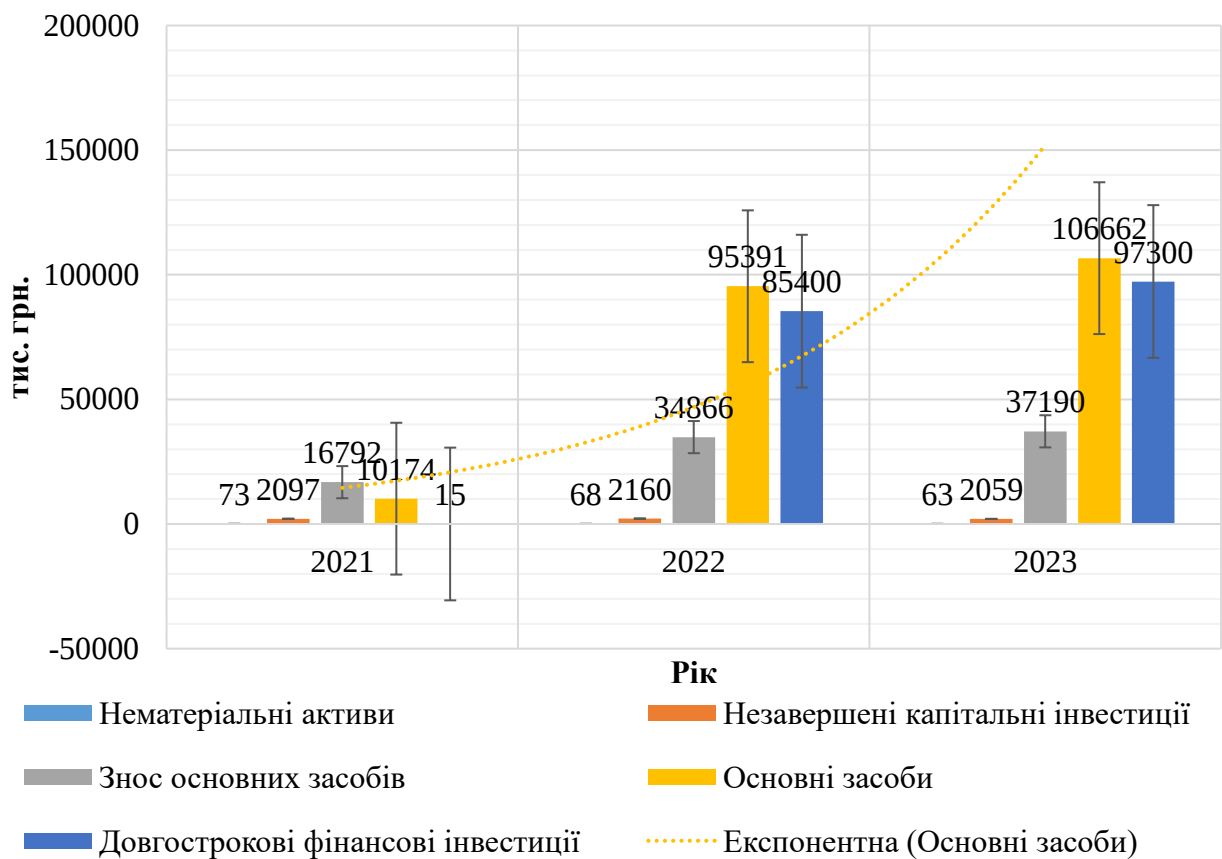

Рис. 2.2. Аналіз та структура основних фондів ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

Значне збільшення суми довгострокових фінансових інвестицій в 2023 р. у відношенні до 2021 р. пояснюється значним приростом темпів оновлення виробничого потенціалу підприємства в середньостроковій господарській

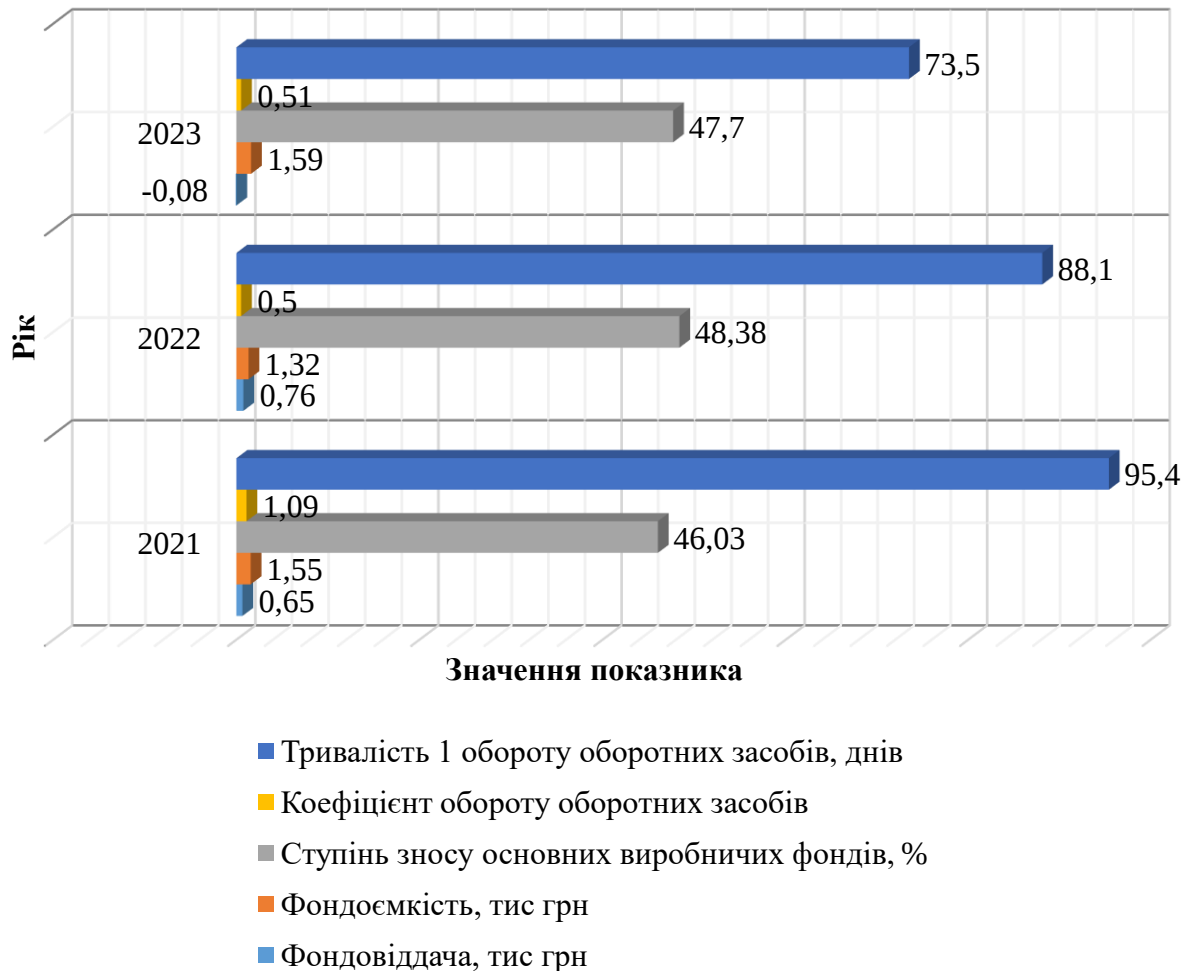
альтернативі. Господарський період 2023 р. в економіко-господарському середовищі ДП «Ружин молоко» характеризується значним приростом темпів економічного зростання за рахунок збільшення рівня диспаритету цін та зниження конкуренції в займаних ринкових сегментах.

2.2. Аналіз структури, умов та рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства

В 2023 р. рівень рентабельності основної діяльності ДП «Ружин молоко» у відношенні до 2021 р. знизився на 7,3 %. Рівень валової рентабельності виробничих витрат в 2023 р. склала 4,9 % та знизилася у відношенні до 2021 р. на 11,3 %. Рівень рентабельності власного капіталу підприємства в 2023 р. склав 3,6 % та знизився у відношенні до 2021 р. на 24,5 %. Рівень рентабельності виручки від операційної діяльності в 2023 р. склав 14,6 % та знизився у відношенні до 2021 р. на 7,4 % (дод. М).

За результатами аналізу рівня фондівіддачі в 2023 р. у відношенні до 2021 р. спостерігається зменшення на 43,2 %. Фондоємкість виробництва ДП «Ружин молоко» в 2023 р. склала 1,59 од. та зросла у відношенні до 2021 р. на 2,5 % (1,55 од.). Ступінь зносу основних виробничих фондів підприємства в 2023 р. склав 47,7 % та зріс у відношенні до 2021 р. на 3,7 % (46,1 %). Коефіцієнт обороту оборотних засобів підприємства у 2023 р. склав 0,51 од. та знизився у відношенні до 2021 р. на 46,7 %. Тривалість одного обороту оборотних засобів підприємства в 2023 р. склала 73,5 дн. та знизилася на 22,9 % (95,4 дн.), що вважається позитивним економічним результатом (рис. 2.4).

При зростанні суми чистого доходу від реалізації продукції в 2023 р. до рівня 311,6 млн грн вартість чистого прибутку підприємства склала лише (-1,8) млн грн за рахунок суттєвого зростання собівартості реалізованої продукції, зниженню рівня фінансового результату від операційної діяльності та зниження рівня фінансового результату до оподаткування (дод. Н, рис. 2.5). Вказаний результат пояснюється суттєвим зростанням вартості товарно-матеріального забезпечення виробництва.

**Рис. 2.4. Аналіз рівня та структури виробничого потенціалу
ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.**

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

В 2023 р. сума виручки від товарної продукції ДП «Ружин молоко» склала 514,7 млн грн та зросла у відношенні до 2021 р. у 2,1 раза та в розрахунку на 1 середньорічного працівника склала 1,8 млн грн (дод. П., табл. 2.1, табл. 2.2). Коефіцієнт покриття виробничих витрат у 2023 р. склав 0,78 од. та зріс у відношенні до 2021 р. 6,8 % (0,73 од.). Коефіцієнт окупності виробничих витрат в 2023 р. знизився на 5,1 % у відношенні до 2021 р. та склав 1,29 од. Коефіцієнт покриття покриття вартості активів в 2023 р. склав 2,71 од. та знизився у відношенні до показника 2021 р. на 15,1 % (3,19 од.). Коефіцієнт окупності власного капіталу підприємства в 2023 р. склав 0,10 од. та зріс до показника 2021 р. на 25,1 % при одночасному скороченні рівня коефіцієнта окупності витрат від операційної діяльності на 0,16 од.

2.3. Аналіз рівня конкурентоспроможності в системі зростання умов ефективності виробничого потенціалу підприємства

При використанні експертного методу оцінки рівня виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 рр. в співставленні з основними групами конкурентів та сегментацією регіонального ринку збуту товарної продукції виявлено структуру його відповідності за кількісною оцінкою окупності витрат підприємства, якості товарної продукції та сегментацією ринкового середовища (табл. 2.3; дод. Р, рис. 2.6).

Таблиця 2.3

Аналіз конкурентних груп в оцінці виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Конкурентна група	Кількісна оцінка окупності витрат, балів (за 10-бальною шкалою)	Якість продукції у балах (за 10-бальною шкалою)	Сегментація регіонального ринку збуту продукції, %
ВАТ «Андрушівський маслозавод»	7	7	11,70
ТМ «Ласка»	7	8	12,60
ТМ «Геркулес»	6	7	12,40
ПАТ «Житомирський маслозавод»	9	9	26,70
ТМ «Ласунка»	6	7	7,90
ВАТ «Житомир-молоко»	8	7	10,10
ВАТ «Галіївський маслосирзавод	7	7	9,80
ДП «Ружин молоко»	7	7	8,80

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 р. за кількісною оцінкою окупності витрат 7 балів, якістю продукції 7 балів та сегментацією ринкового середовища 8,8 % утримує стабільну позицію у відношенні до середньозважених показників на рівні: кількісної оцінки окупності витрат – 7,3 балів, якості продукції – 7,2 балів, сегментації займаної ринкової ніші 9,2 %. В даному випадку використовується стратегія утримання займаної позиції на ринку.

При використанні лінійного вирівнювання рядів динаміки основних показників виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 р. виділено пріоритетні напрями виробництва (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Аналіз товарного асортименту номенклатурних груп в оцінці виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Джерело: адаптовано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

Вбачається доцільність в розвитку виробничої потужності ДП «Ружин-молоко» щодо виробництва товарної продукції за наступної структури: рідкого обробленого молока – 48,1 %; жирів та маргаринів – 6,1 %; сухого знежиреного молока – 4,7 %; спредів та жирових сумішей – 5,8 %; молоковмісних продуктів – 8,6 %; кисломолочних сирних продуктів – 5,2 %; згущених молоковмісних продуктів – 3,5 %; йогуртів та ферментованих сквашених продуктів – 1,5 %; згущених вершків з додаванням цукру – 1,1 %.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз економіко-господарського середовища ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр. вказує на суттєве зниження рівня ефективності діяльності підприємства що створює низку передумов для суттєвого скорочення витрат щодо оновлення виробничого потенціалу.

Залучення та використання базових виробничих потужностей підприємства в 2021-2023 рр. вимагають суттєвого оновлення з позиції амортизаційних витрат що відображається на рівні рентабельності. Пріоритетністю виробничої діяльності підприємства стають менш ресурсозатратні виробництва з низьким рівнем рентабельності при одночасному зниженню рівня якості товарної продукції.

Суттєве зростання вартості енергетичних ресурсів підприємства вимагає докорінної модернізації виробничої системи підприємства з застосуванням прогресивних та відновлювальних джерел енергії. Зростання рівня матеріальних та виробничих витрат створюють передумови суттєвого зростання рівня виробничої собівартості валової продукції підприємства.

Оцінка ефективності товарного виробництва при якісних характеристиках виробничого потенціалу підприємства потребують коригування ефектів щодо впливу на соціальну та екологічну складові зовнішнього господарського середовища. Досягнення запланованих стратегічних показників підприємства в 2021-2023 рр. не відбувається в повній мірі за рахунок: суттєвого зростання рівнів ризиків ведення господарської діяльності підприємства; в виникненню перешкод в маркетингово-логістичному забезпеченні підприємства; кадрового «голоду»; погіршенню умов інфраструктурного забезпечення та ін.

Діюча система оцінки ефективності виробничого потенціалу підприємства потребує суттєвого доопрацювання з позиції виявлення прихованих резервів росту щодо можливості використання географічного розташування підприємства, надходженню виробничої сировини, якості виробленої продукції, маркетингових каналів реалізації товарної продукції, зниження рівня простоїв виробничих систем та механізмів.

**Розділ 3. Проектне обґрунтування підвищення рівня ефективності
використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко»
Бердичівського району житомирської області**

**3.1. Вхідні умови реалізації зростання рівня ефективності використання
виробничого потенціалу підприємства**

Зростання рівня ефективності виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» вбачається в техніко-технологічному переозброєнні виробничої системи підприємства з позиції залучення та використання енергоощадного та високопродуктивного обладнання в середньостроковій господарській альтернативі 2025-2029 рр. Зазначене оновлення має відбуватися з застосуванням сучасних інноваційних технологій та здійснюватися на дотриманні принципів цілісності, комплексності та раціональної розбудови діючої організаційної і виробничої системи підприємства. Вказане зазначення суттєво вплине на зниження рівня виробничої собівартості підприємства, що створить передумови суттєвого зростання рівня його прибутку.

Комплексна перебудова існуючої економіко-господарської системи виробництва ДП «Ружин молоко» має проводитися з дотриманням умов якісного техніко-технологічного обґрунтування всіх етапів її проведення та забезпечуватися своєчасним фінансуванням. Проектне обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. пропонуємо реалізувати за оновлення основних засобів виробничої системи підприємства з позиції суттєвого скорочення рівня споживання енергетичних затрат в середньому на 36,7 % від сучасного їх рівня, при збереженні кількісного виробництва валової продукції і зростання рівня її якісних характеристик. В свою чергу потребується перегляд номенклатури товарного виробництва підприємства, оскільки результати проведеного аналізу вказують на недоцільність окремих виробництв з позиції низького рівня їх рентабельності та високих ресурсних затрат на їх виробництво, тобто часткової втрати сегментів окремих ринків (табл. 3.1; дод. С, рис. 3.1).

Таблиця 3.1

**Проектне обґрунтування умов зростання рівня ефективності
використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко»
на перспективний господарський період 2025-2029 рр.**

Вив забезпечення виробничого потенціалу (обладнання)	Покриття потреби	Балансова вартість	Спосіб використання
Пастеризаційно-охолоджувальні пластинчасті установки	Зовнішнє фінансування	629,4	Доставка, монтаж, сервіс
Охолоджувач молока пластинчастий ОПМ	Зовнішнє фінансування	955,2	Доставка, монтаж, сервіс
ВАННА ВДП	Зовнішнє фінансування	954,4	Доставка, монтаж, сервіс
Пастеризатор трубчастий ПТУ	Зовнішнє фінансування	803,2	Доставка, монтаж, сервіс
Пилоуловлювач сироватки ПСП	Зовнішнє фінансування	1179,2	Доставка, монтаж, сервіс
Обладнання для приймання і обліку молока (установка УПМ)	Зовнішнє фінансування	910,4	Доставка, монтаж, сервіс
Обладнання для фільтрування молока в потоці	Зовнішнє фінансування	1266,2	Доставка, монтаж, сервіс
Ємність Я1-ОСВ	Зовнішнє фінансування	711,8	Доставка, монтаж, сервіс
Сепаратори, очисники	Зовнішнє фінансування	800,2	Доставка, монтаж, сервіс
Гомогенізатори	Зовнішнє фінансування	1108,6	Доставка, монтаж, сервіс
Насоси харчові	Зовнішнє фінансування	1308,6	Доставка, монтаж, сервіс
Гомогенізатор вершкового масла	Зовнішнє фінансування	1602,6	Доставка, монтаж, сервіс
Сировиготовлювач закритого типу ВСЗ	Зовнішнє фінансування	811,6	Доставка, монтаж, сервіс
Преси тунельний та горизонтальний	Зовнішнє фінансування	1236,8	Доставка, монтаж, сервіс
Вартість проектного забезпечення, тис грн		14278,2	

Джерело: власні розробки автора.

Вартість проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. за видами обладнання складатиме

14,3 млн грн та планується реалізуватися за рахунок кредитного забезпечення комерційного банку при застосуванні способу використання: доставки, монтажу та сервісу обладнання. Забезпечення реалізаційної основи проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. в сумі 8,0 млн грн плануємо реалізувати за рахунок суми нерозподіленого прибутку підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Забезпечення реалізаційної основи проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Вив забезпечення виробничого потенціалу (реалізація)	Покриття потреби	Балансова вартість	Спосіб використання
Технологічне обладнання виробничих приміщень	Нерозподілений прибуток	2088,6	Використання послуг доставки та монтажу
Доробка проектної інфраструктури	Нерозподілений прибуток	1089,2	Використання послуг доставки та монтажу
Транспортно-логічне забезпечення	Нерозподілений прибуток	2915,6	Використання послуг доставки та монтажу
Навчання персоналу	Нерозподілений прибуток	627,6	Використання послуг доставки та монтажу
Страховання проектного забезпечення	Нерозподілений прибуток	1309,2	Використання послуг доставки та монтажу
Загальна вартість забезпечення, тис грн		8030,2	

Джерело: власні розробки автора.

Загальна вартість запропонованого проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. складатиме 22,3 млн грн. За умови реалізації зазначеного проектного обґрунтування виявляється дія синергетичного ефекту виробництва, котрий проявляється в суттєвому зростанню рівня виробничого потенціалу підприємства при зменшенні впливів на зовнішнє господарське середовище підприємства (зменшення рівня викидів шкідливих речовин) та суттєвого зростання рівня продуктивності праці.

3.2. Обґрунтування проектної пропозиції та економічної моделі умов зростання рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства

Покриття витрат запропонованого проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. в частині техніко-технологічного забезпечення передбачається шляхом залучення кредитних коштів комерційного банку під річну ставку використання 27,7 %, строком на 5 господарських періодів та з можливістю дострокового покриття (рис. 3.2). В структурі витратної частини кредитного запозичення за весь строк експлуатації проекту: відсоткова ставка за користування кредитом – 15,2 млн грн; сума проектних амортизаційних відрахувань – 18,1 млн грн.

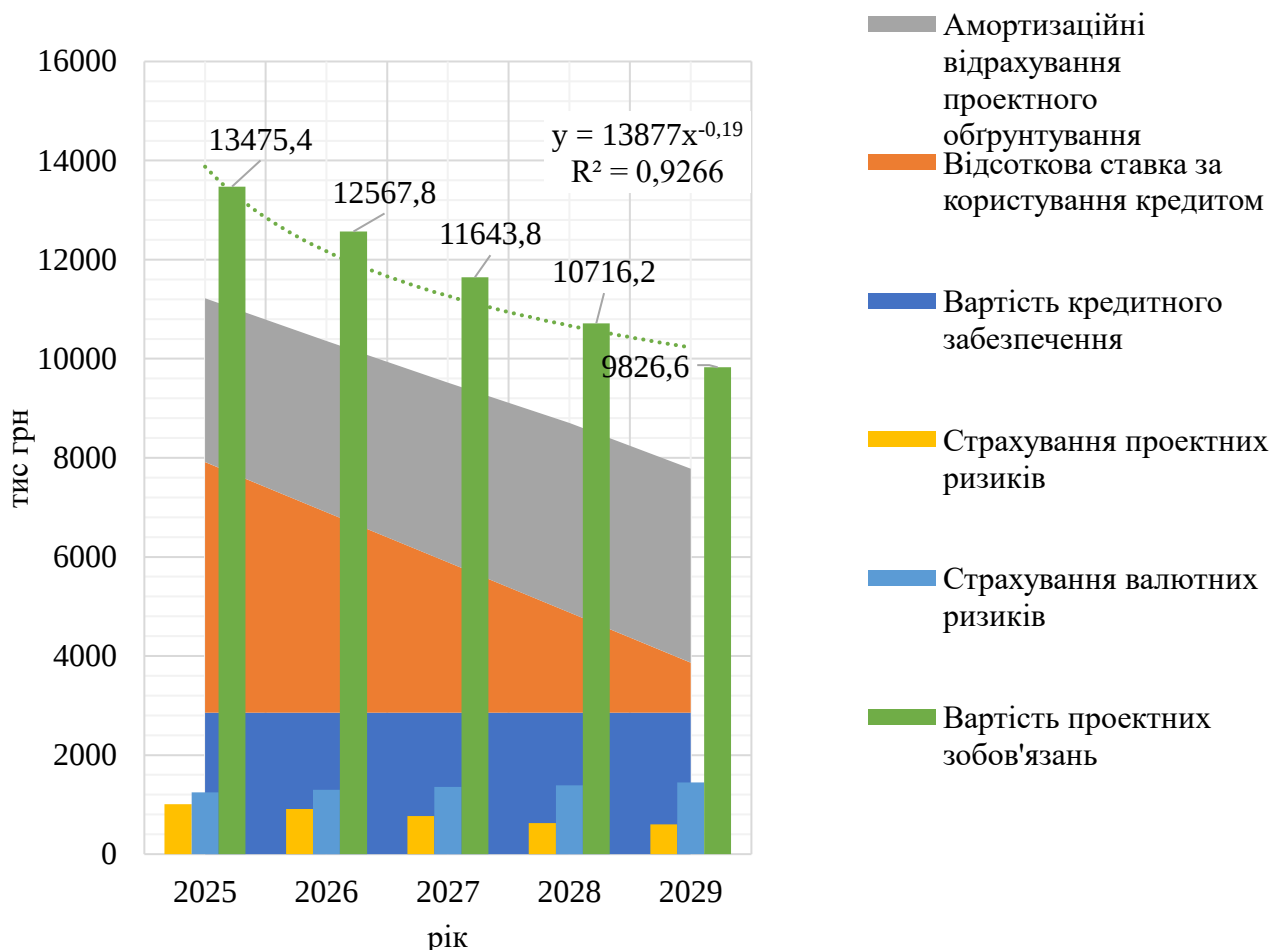

Рис. 3.2. Структура кредитного забезпечення проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.

Страховання проектних ризиків – 3,9 млн грн; страхування валютних ризиків – 6,7 млн грн; загальна вартість проектних зобов’язань – 58,2 млн грн. В структурі окремих періодів господарювання: 2025 р. – 26,9 млн грн; 2026 р. – 12,6 млн грн; 2027 р. – 11,6 млн грн; 10,7 млн грн; 2029 р. – 9,8 млн грн. Аналіз структури дохідно-витратної частини проектного обґрунтування ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. (рис 3.3.).

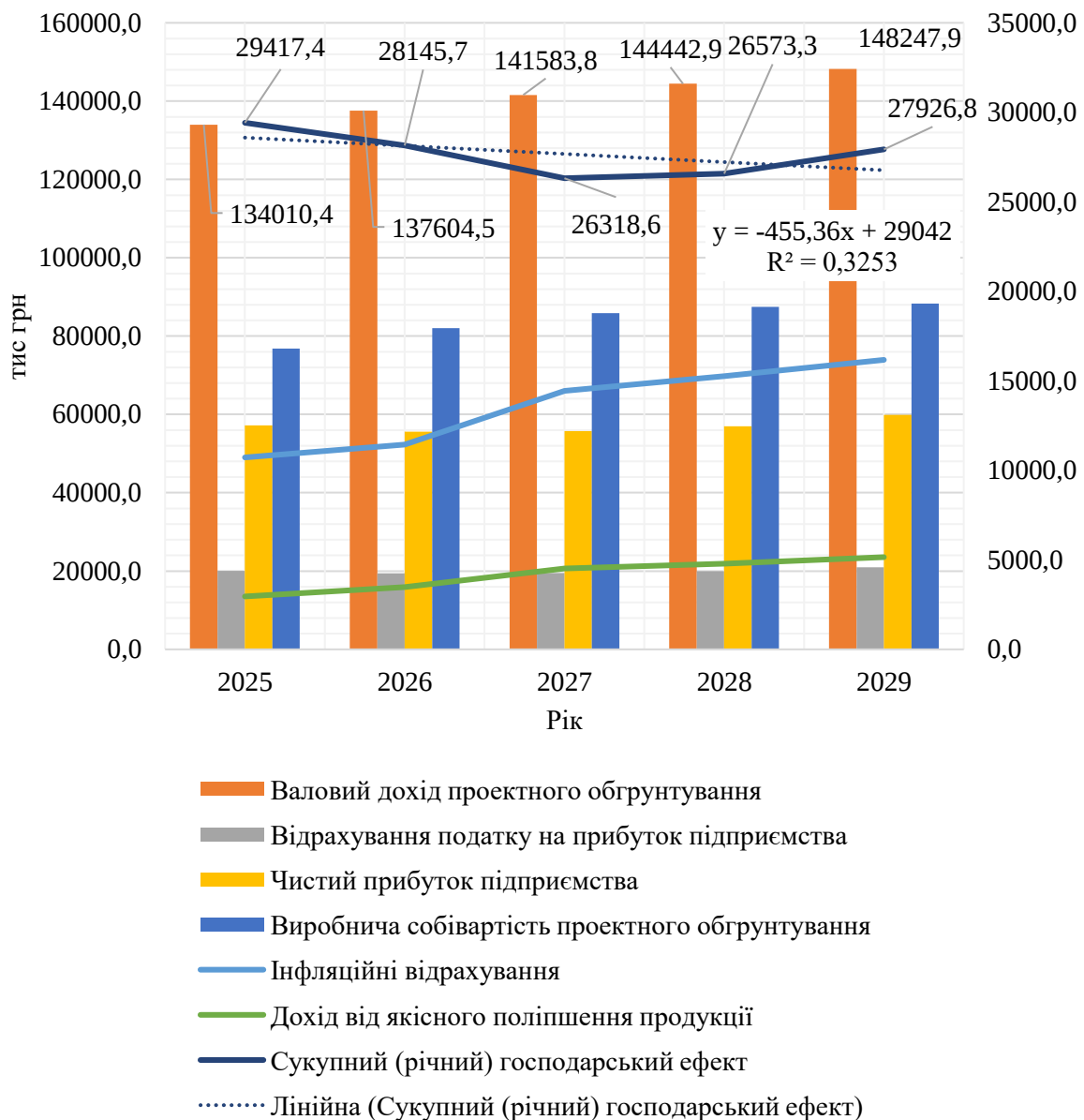

Рис. 3.3. Аналіз структури дохідно-витратної частини проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.

Рівень виробничої собівартості проектного обґрунтування – 420,4 млн грн; валовий дохід проектного обґрунтування – 705,9 млн грн; відрахування фіскальних платежів – 99,9 млн грн; чистий прибуток підприємства – 285,5 млн грн; інфляційні втрати – 68,1 млн грн; дохід від якісного поліпшення товарних характеристик продукції – 20,9 млн грн; сукупний господарський ефект – 138,3 млн грн. В структурі окремих господарських періодів за вартістю дохідної частини: 2025 р. – 136,9 млн грн; 2026 р. – 141,1 млн грн; 2027 р. – 146,1 млн грн; 2028 р. – 149,2 млн грн; 2029 р. – 153,4 млн грн. В структурі окремих господарських періодів за вартістю витратної частини: 2025 р. – 107,5 млн грн; 2026 р. – 112,9 млн грн; 2027 р. – 119,8 млн грн; 2028 р. – 122,7 млн грн; 2029 р. – 125,5 млн грн.

Загальна вартість покриття проектних витрат за рівнем чистого прибутку з урахуванням оцінки ризиків проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. в розрізі окремих періодів господарювання (дод. Т, табл. 3.3, табл. 3.4; дод. У, рис. 3.4): 2025 р. – 266,5 млн грн; 2026 р. – 822,2 млн грн; 2027 р. – 137,9 млн грн; 2028 р. – 194,9 млн грн; 2029 р. – 254,9 млн грн. Реалізація витратної частини проекту за рівнем чистої поточної вартості в розрізі окремих періодів господарювання: 2025 р. – (-4,1) млн грн; 2026 р. – 51,3 млн грн; 2027 р. – 104,1 млн грн; 2028 р. – 159,7 млн грн; 2029 р. – 217,6 млн грн.

Загальний рівень рентабельності проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. складатиме 32,8 %, при рівню чистої поточної вартості в 1 кварталі 2026 р. – 51,3 млн грн; строк повної окупності проекту з покриттям кредитного зобов'язання складатиме 1,9 р. Повне покриття поточних зобов'язань за рівнем чистого прибутку підприємства складатиме 2,6 р., при досягненні точки беззбитковості та отриманні валового доходу підприємства в розмірі 344,4 млн грн, що вважається ефективним результатом.

Висновки до розділу 3.

Комплексна перебудова існуючої економіко-господарської системи виробництва ДП «Ружин молоко» має проводитися з дотриманням умов якісного техніко-технологічного обґрунтування всіх етапів її проведення та забезпечуватися своєчасним фінансуванням.

Проектне обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. пропонуємо реалізувати за оновлення основних засобів виробничої системи підприємства з позиції суттєвого скорочення рівня споживання енергетичних затрат в середньому на 36,7 % від сучасного їх рівня, при збереженні кількісного виробництва валової продукції і зростання рівня її якісних характеристик.

Загальна вартість запропонованого проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. складатиме 22,3 млн грн. За умови реалізації зазначеного проектного обґрунтування виявляється дія синергетичного ефекту виробництва, котрий проявляється в суттєвому зростанню рівня виробничого потенціалу підприємства при зменшенні впливів на зовнішнє господарське середовище підприємства (зменшення рівня викидів шкідливих речовин) та суттєвого зростання рівня продуктивності праці.

Загальний рівень рентабельності проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. складатиме 32,8 %, при рівню чистої поточної вартості в 1 кварталі 2026 р. – 51,3 млн грн; строк повної окупності проекту з покриттям кредитного зобов'язання складатиме 1,9 р. Повне покриття поточних зобов'язань за рівнем чистого прибутку підприємства складатиме 2,6 р., при досягненні точки беззбитковості та отриманні валового доходу підприємства в розмірі 344,4 млн грн, що вважається ефективним результатом.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Структура виробничого потенціалу підприємства містить наступні основні блоки: засоби виробництва – характеризується поняттям фізичного та морального старіння відносною усталених принципів використання; потенціал технічного характеру – характеризується фізичною можливістю виробництва продукції підприємства або надання послуг в середньостроковій господарській альтернативі з врахуванням кількісних та якісних характеристик її виробництва.

В залежності від місії та цілей діяльності підприємства виявляється схема стратегічної діагностики виробничого потенціалу. Сутність вказаного процесу передбачає: визначення факторів зовнішньої та внутрішньої складової діяльності підприємства; проведення діагностики виробничого потенціалу; визначення відповідності виробничого потенціалу цілям і умовам діяльності підприємства.

В поєднанні виробничого аспекту з розвитком персоналу – формуються альтернативи визначення кількості та якості виробничого персоналу; виробничих з фінансовими аспектами – оцінка забезпечення виробничими ресурсами операційної діяльності підприємства; виробничих та маркетингових аспектів – оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства.

Основними методами розрахунку рівня виробничого потенціалу підприємства вважають: еквівалентний метод – передбачає оцінку потенціалу підприємства з розрахунку наявного елемента з використанням набору спеціальних коефіцієнтів при одночасному використанні можливостей їх взаємозамінності.

Схема оцінки виробничого потенціалу підприємства структурується на матеріально-речових та фінансово-інтелектуальних елементах їх оцінки. До матеріально-речових елементів оцінки виробничого потенціалу підприємства відносять: оцінку основних фондів; оцінку предметів праці; оцінку наявного кадрового забезпечення підприємства. До фінансово-інтелектуальних елементів оцінки виробничого потенціалу підприємства відносять: оцінку фінансових можливостей; оцінку інформаційної бази; оцінку інноваційних можливостей.

Основою ефективного забезпечення виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 рр. є капітал підприємства. В 2023 р. сума нерозподіленого прибутку підприємства зросла на 28,4 % у відношенні до 2021 р. та склала 140,5 млн грн. Сума власного капіталу в 2023 р. склала 141,1 млн грн. та зросла у відношенні до 2021 р. на 22,6 %.

Сума довгострокових зобов'язань ДП «Ружин молоко» в 2023 р. склала 302,2 млн грн. та зросла у відношенні до 2021 р. на 28,5 %. Сума короткострокових кредитів банків в 2023 р. склала 239,9 млн та зросла у відношенні до 2021 р. на 16,6 %. Вартість основних засобів підприємства в 2023 р. склала 106,7 млн та зросла у відношенні до 2021 р. на 4,9 %. Сума зносу основних засобів підприємства в 2023 р. склала 37,2 млн грн та зросла у відношенні до 2021 р. у 2,2 раза.

За результатами аналізу рівня фондовіддачі в 2023 р. у відношенні до 2021 р. спостерігається зменшення на 43,2 %. Фондоємкість виробництва ДП «Ружин молоко» в 2023 р. склала 1,59 од. та зросла у відношенні до 2021 р. на 2,5 % (1,55 од.). Ступінь зносу основних виробничих фондів підприємства в 2023 р. склав 47,7 % та зріс у відношенні до 2021 р. на 3,7 % (46,1 %).

В 2023 р. сума виручки від товарної продукції ДП «Ружин молоко» склала 514,7 млн грн та зросла у відношенні до 2021 р. у 2,1 раза та в розрахунку на 1 середньорічного працівника склала 1,8 млн грн. Коефіцієнт покриття виробничих витрат у 2023 р. склав 0,78 од. та зріс у відношенні до 2021 р. 6,8 % (0,73 од.)

ДП «Ружин молоко» в 2021-2023 р. за кількісною оцінкою окупності витрат 7 балів, якістю продукції 7 балів та сегментацією ринкового середовища 8,8 % утримує стабільну позицію у відношенні до середньозважених показників на рівні: кількісної оцінки окупності витрат – 7,3 балів, якості продукції – 7,2 балів, сегментації займаної ринкової ніші 9,2 %. В даному випадку використовується стратегія утримання займаної позиції на ринку.

Зростання рівня ефективності виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» вбачається в техніко-технологічному переозброєнні

виробничої системи підприємства з позиції залучення та використання енергоощадного та високопродуктивного обладнання в середньостроковій господарській альтернативі 2025-2029 рр.

Вартість проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. за видами обладнання складатиме 14,3 млн грн та планується реалізуватися за рахунок кредитного забезпечення комерційного банку при застосуванні способу використання: доставки, монтажу та сервісу обладнання. Забезпечення реалізаційної основи проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. в сумі 8,0 млн грн плануємо реалізувати за рахунок суми нерозподіленого прибутку підприємства.

Страховання проектних ризиків – 3,9 млн грн; страхування валютних ризиків – 6,7 млн грн; загальна вартість проектних зобов'язань – 58,2 млн грн. В структурі окремих періодів господарювання: 2025 р. – 26,9 млн грн; 2026 р. – 12,6 млн грн; 2027 р. – 11,6 млн грн; 2028 р. – 10,7 млн грн; 2029 р. – 9,8 млн грн. Аналіз структури дохідно-витратної частини проектного обґрунтування ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Загальний рівень рентабельності проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. складатиме 32,8 %, при рівню чистої поточної вартості в 1 кварталі 2026 р. – 51,3 млн грн; строк повної окупності проекту з покриттям кредитного зобов'язання складатиме 1,9 р. Повне покриття поточних зобов'язань за рівнем чистого прибутку підприємства складатиме 2,6 р., при досягненні точки беззбитковості та отриманні валового доходу підприємства в розмірі 344,4 млн грн, що вважається ефективним результатом та перспективою суттєвого зростання рівня ефективності виробничого потенціалу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Adamenko V., Vysochyn I., Sytnyk H., Olesenko I., Blazhenko S. Features of forecasting retail turnover in conditions of instability and global fluctuations. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 4 (51). Pp. 261- 272. DOI: 10.55643/fcaptp.4.51.2023.4104.
2. Hrosul V., Zubkov S., Mkrtchyan T. The development core of enterprise: theoretical aspect. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. №7(3). С. 73-81. DOI: 10.30525/2256-0742/2021-7-3-73-81.
3. Kovtunenکو Yu. V., Valyanskaya A. O., Miroshnykova K. O. Economic analysis and its importance in the management of enterprise. *Economics: time realities*. 2017. № 1(29). С. 80-85. URL: <http://economics.opu.ua/files/arch/2017/No1/80.pdf>.
4. Tereshchenko E., Shkolenko O., Blakyta H., Miniailo O., Pravdyvtsev P., Garmatiuk, O. (2023). Formation of a rational structure for managing the dynamic capabilities of the enterprise's human resources potential. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 3(50). С. 487-499. DOI: 10.55643/fcaptp.3.50.2023.4041.
5. Vinichenko I., Tkachenko S., Kurbatska L., et al. Managing the potential of agro-industrial enterprises in the consumer market. *Scientific Horizons*. 2021. Vol. 24, No. 5. P. 108-120.
6. Voronov D. S., Krivorotov V. V. Methods of Enhancing Enterprise Competitiveness. *Problems of Territory's Development*. 2017. no. 5(91). pp. 59-64.
7. Адаменко М. В. Інноваційна активність та інноваційний потенціал персоналу підприємства: концептуальний підхід до управління. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2020. № 8. С. 9-15.
8. Адаменко М. В. Оцінювання ефективності фінансування інноваційного потенціалу персоналу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 212-220.
9. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22-25.

10. Андрейченко А. В. Науково-економічні основи розвитку безвідходного агропромислового виробництва : монографія. Одеса: Фенікс. 2018. 362 с.
11. Ареф'єва О. В. Концептуальний підхід до управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу підприємств. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. № 3. С. 145-154.
12. Ареф'єва О. В., Побережна З. М. Інтенсифікація управління економічною поведінкою підприємства на конкурентних ринках. *Бізнес Інформ*. 2019. № 12. С. 110-118.
13. Балахонова О. В. Узагальнення складових економічного потенціалу підприємства і механізм його розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. Т. 20 №2 (48). С. 98-115. DOI: 10.18524/2413-9998/2021.2(48).243683.
14. Белопольський М. Г. Оцінка ризиків як складового елементу інноваційного потенціалу підприємства. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*. 2018. Issue 18. P. 227-232.
15. Богма О., Ганечко І., Лимар В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. *Scientia-Fructuosa (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету)*. 2022. № 141(1). С. 58-68. DOI: 10.31617/visnik.knute.2022(141)04.
16. Бойко В., Вінник В. Інструменти контролінгу в системі економічної безпеки підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. № 9. С. 40-47.
17. Бойко Л. М. Сутність та компоненти інноваційного потенціалу підприємства. *Modern economics*. 2020. № 20. С. 31-35.
18. Бугера К. В. Напрями удосконалення процесу управління потенціалом інноваційно-технологічного розвитку підприємств олійножирової галузі. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_1_74.

19. Варцаба В. І. Умови трансформації інноваційного підприємництва на фактор регіонального потенціалу стратегічної конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 16(1). С. 102-111.
20. Васильців Т. Г., Міценко Н. Т., Мульська О. Г., Зайченко В. В. Економічний потенціал vs економічна безпека підприємства: точки конвергенції та дивергенції. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія Економічна. Серія Юридична*. 2023. № 36. 23-29. DOI: 10.5281/zenodo.7625341.
21. Височин І. В. Адаптивний розвиток мережевого ритейлу в умовах євроінтеграції України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-51-48.
22. Воловик О. І., Курсенко Ю. А. Забезпечення конкурентних переваг у процесі інтегрування логістичної та маркетингової діяльності компанії. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2021. Випуск 1(86). Том 26. С. 46-54.
23. Волощук Ю. О. Стратегічні напрями інноваційного розвитку агропромислових підприємств в контексті неоіндустріалізації. *Інноваційна економіка*. 2021. № 5-6. С. 66-73.
24. Гамова О. В. Інноваційна діяльність як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств машинобудування. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2020. № 2 (280). С. 231-235.
25. Гудзь Ю. Ф. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу переробних підприємств АПК. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 15. С. 52-57.
26. Гусаковська Т. О., Святний Л. О. Інтелектуальний капітал як важлива складова економічного потенціалу підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 79. С. 102-106. DOI: 10.32782/bses.79-14.

27. Гуторова О. О., Гуторов О. І. Особливості розвитку та напрями удосконалення інноваційної діяльності в АПК. *Аграрні інновації*. 2023. № 17. С. 211-217.
28. Дубовик І. М., Жовтяк О. В. Стратегічний підхід до оцінки потенціалу підприємства. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економічна наука*. 2019. № (41). С. 132-138.
29. Дудар Т. Розвиток інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 1. С. 60-69.
30. Жегус О., Давиденко В. Стратегічні імперативи інноваційного розвитку аграрного сектору України як основи його резильєнтності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. С. 56-64.
31. Коцюба О. С. Новітні теоретичні підходи до моделювання невизначеності в управлінні підприємством: історичний, концептуальний та інструментальний аспекти. *Стратегія економічного розвитку України*. 2021. № 48. С. 96-113.
32. Латишева О. В. Визначення сутності поняття «потенціал сталого розвитку підприємств». *Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. Економічні науки*. 2017. № 33. С. 35-42. DOI: 10.31498/2225-6725.33.2017.134024.
33. Лупенко Ю. О. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в аграрній сфері України. *Економіка АПК*. 2022. № 12. С. 5-11.
34. Міценко Н., Боднарюк В., Воронко О., Кабаці Б. Бізнес-аналітика як стратегічний ресурс розвитку та реалізації потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 6. Т. 2. С. 129-135. DOI: 10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-24.
35. Нижник, О. В. Система управління ризиками у підвищенні конкурентного потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 1. С. 33-36.

36. Орлов В. Ідентифікація факторів формування економічного потенціалу насінницьких підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-57.
37. Пасічник Ю. Оцінка економічного потенціалу агропромислового комплексу України. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022 № 1(1) С. 34-47. DOI: 10.58423/2786-6742/2022-1-34-47.
38. Пашкевич М. С., Лі Гуаньнань. Теоретичне обґрунтування моделей участі підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 184-190.
39. Пілецька С., Коритько Т., Лукаржевська-Мялик В. Економічний потенціал розвитку підприємства в системі управління його безпекою. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-44-34.
40. Соломатіна Т. В. Діагностика ризиків втрати стратегічного фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. *Агросвіт*. 2020. № 8. С. 42–48. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.8.42.
41. Халізів Д. В. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Випуск 79. Частина 1. С. 286-290.
42. Хмарська І., Сігаєва Т., Бачинська О. Оцінки ефективності та якості управління логістичним потенціалом. *Економіка та суспільство*. 2023. № (49). DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-19.
43. Шишкін В. О., Бахметова Я. Ю. Перспективи використання логістичної стратегії як умова забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 296-300.

ДОДАТКИ

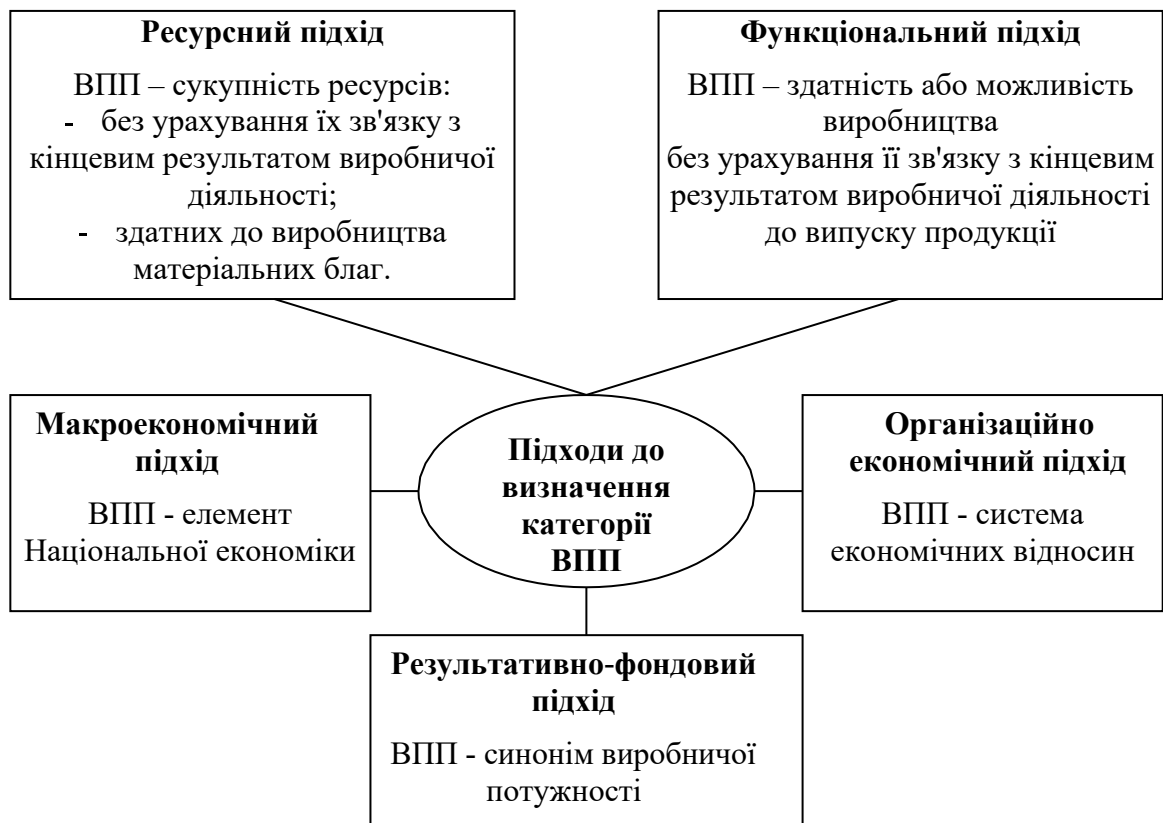

Рис. 1.1. Категоріальний апарат розуміння сутності виробничого потенціалу підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [28].

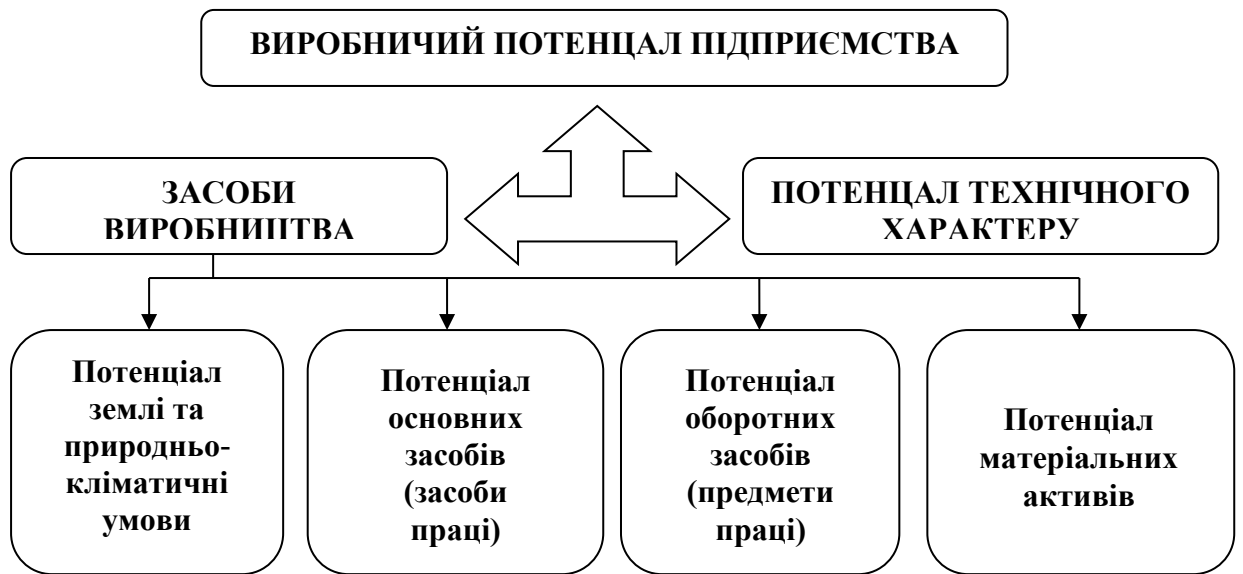

Рис. 1.2. Структура виробничого потенціалу підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [18].

Рис. 1.3. Схема стратегічної діагностики виробничого потенціалу підприємства у відповідності до цілей та місії його діяльності.

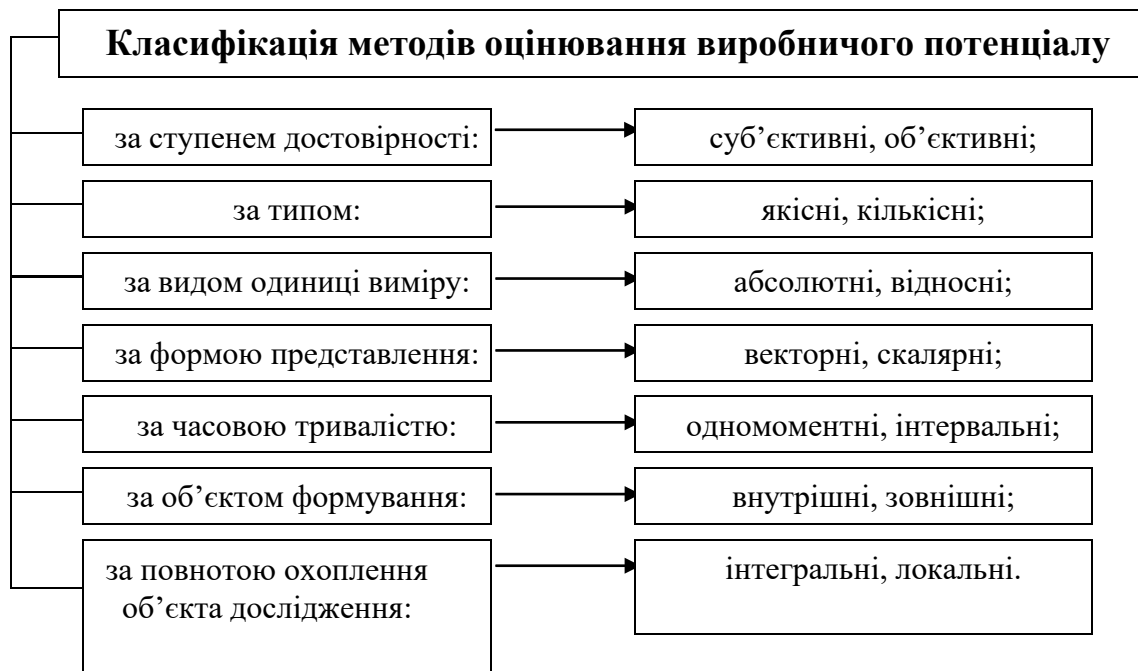
Джерело: власні розробки автора на основі джерела [4; 12].

Таблиця 1.1

**Елементи параметрів стратегічної діагностики
виробничого потенціалу підприємства**

ПАРАМЕТРИ ДІАГНОСТИКИ	<i>Виробничий аспект</i>	<i>Розвиток персоналу</i>	<i>Фінансовий аспект</i>	<i>Маркетинговий аспект</i>
<i>Виробничий аспект</i>	X	Визначення кількості та якості виробничого персоналу	Оцінка забезпечення виробничими ресурсами операційної діяльності підприємства	Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства
<i>Розвиток персоналу</i>	Оцінка забезпечення виробництва персоналом	X	Витрати на утримання персоналу	Оцінка ефективності використання персоналу підприємства
<i>Фінансовий аспект</i>	Оцінка забезпечення виробництва фінансовими ресурсами	Визначення фінансових ресурсів на утримання персоналу	X	Оцінка ефективності збутової діяльності підприємства
<i>Маркетинговий аспект</i>	Оцінка споживчих запитів і необхідності виробництва нової продукції	Оцінка відповідності персоналу профілю підприємства	Оцінка відповідності плану збуту і виробництва продукції	X

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [20; 31].

**Рис. 1.4. Класифікація методів оцінювання
виробничого потенціалу підприємства**

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [6; 17].

Таблиця 1.2

**Переваги та недоліки використовуваних методик
оцінки потенціалу підприємства**

Підхід	Переваги методів	Недоліки методів
Витратний підхід	Оцінка найкращих та найбільш ефективних варіантів використання земельних ресурсів. Техніко-економічна діагностика можливих варіантів різного роду покращення або нового будівництва. Визначення балансової величини між ринковою вартістю підприємств та наявними можливостями кожного з його структурних елементів. Аналіз всіх об'єктів загальнодержавного та унікального характеру.	Недосконалий механізм розрахунків при переведенні інформації за минулі роки у загальний часовий період. Приділення незначної уваги на подальші перспективи розвитку суб'єкта господарювання та ігнорування змін ринкового середовища. Недостатнє дослідження можливостей щодо ефективного використання певного окремого об'єкта.
Порівняльний підхід	Значна увага приділяється поточним фактичним цінам та наявним ринковим умовам, що певною мірою дає можливість уникати можливих відмінностей між ринковою вартістю та розрахованими вартісними величинами. Достовірна та точна інформація підвищує достовірність розрахованих показників та дає можливість відобразити специфіку об'єкта оцінки. При цьому враховуються фактично досягнуті фінансові економічні показники. Дає можливість врахувати як внутрішні особливості підприємства так і загальну наявну ринкову ситуацію (кон'юнктура ринку, ціни на суміжні товари тощо).	Необхідне існування цивілізованого, високорозвиненого а також прозорого ринку всіх оцінених об'єктів. Недостовірна оцінка певних унікальних та специфічних об'єктів у зв'язку з відсутністю аналогів для їх порівняння. Недостатня увага приділяється основним перспективам розвитку суб'єктів господарювання у майбутньому. Понесення великих витрат часу та ресурсів на збирання і опрацювання значного обсягу інформації про об'єкт оцінки, а також всіх його аналогів. Не завжди можливим є адекватне встановлення поправок проти наявного аналога, що вимагає використання певних дуже складних розрахунків.
Результатний підхід	Врахування всіх можливих перспектив розвитку та діяльності підприємства, яке розглядається як цілісний земельно-майновий та соціально-організаційний комплекс. До уваги береться колишній досвід, досягнуті підприємством результати та наявні ринкові умови. Завдяки точно визначеному рівню дисконту та можливого коефіцієнта капіталізації є можливість для врахування специфіки наявних ринкових умов для певного визначеного об'єкта.	При розрахунках аналітичних показників використовується не фактична, а можлива прогнозна (імовірнісна) інформація. Дещо суб'єктивний характер всіх аналітичних процедур щодо формування дисконтних ставок та ставок капіталізації. Досягнення дещо недостовірних та неточних результатів у зв'язку з тривалістю періоду оцінки а також нестабільністю процедури руху грошових коштів (приплив, відплив).

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [22].

Таблиця 1.3

Методи розрахунку рівня виробничого потенціалу підприємства

№ п.п.	Метод	Характеристика методу
1.	Еквівалентний	Оцінка виробничого потенціалу здійснюється за розміром будь-якого наявного елемента, в який переводяться й інші елементи на основі спеціальних коефіцієнтів. Даний метод полягає у взаємозамінності всіх елементів.
2.	Функціональний	Передбачає, що величина виробничого потенціалу дорівнює об'єму виготовленої підприємством продукції, а розмір окремих його структурних елементів обчислюється через розмір питомої ваги продукції, яка була виготовлена, завдяки цим елементам.
3.	Кореляційний	Дана методика, при визначенні розміру виробничого потенціалу підприємства, використовує кореляційно-регресійні моделі.
4.	Вартісний	За даного методу передбачається обчислення вартості кожного структурного елемента виробничого потенціалу підприємства, після чого визначається й загальна його вартість як сума всіх раніше обчислених вартостей структурних одиниць (ОЗ, МР, ТР).
5.	Комбінований	При обчисленні розміру виробничого потенціалу підприємства поєднуються всі запропоновані раніше методи.

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [2; 29].

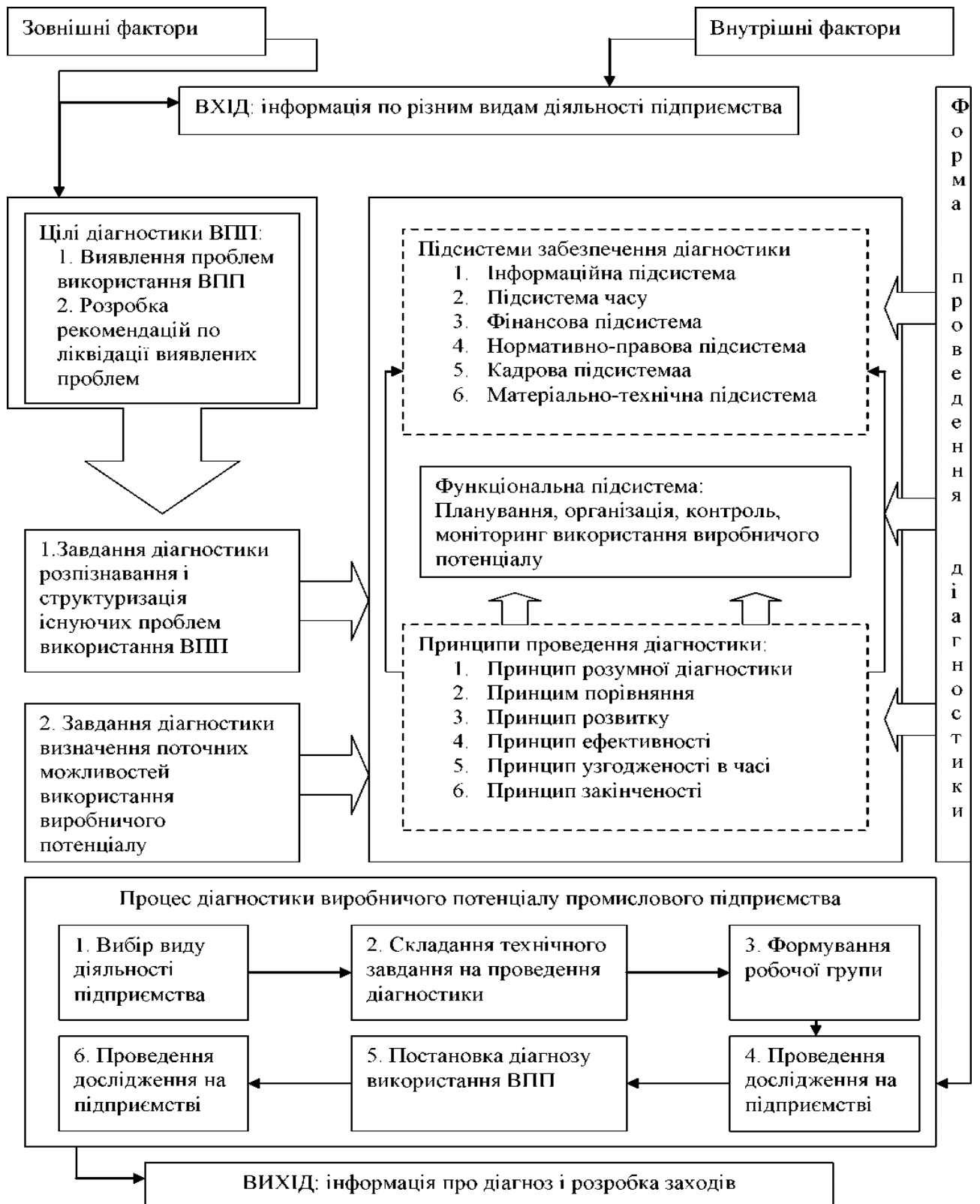

Рис. 1.5. Структура система діагностики виробничого потенціалу підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [19].

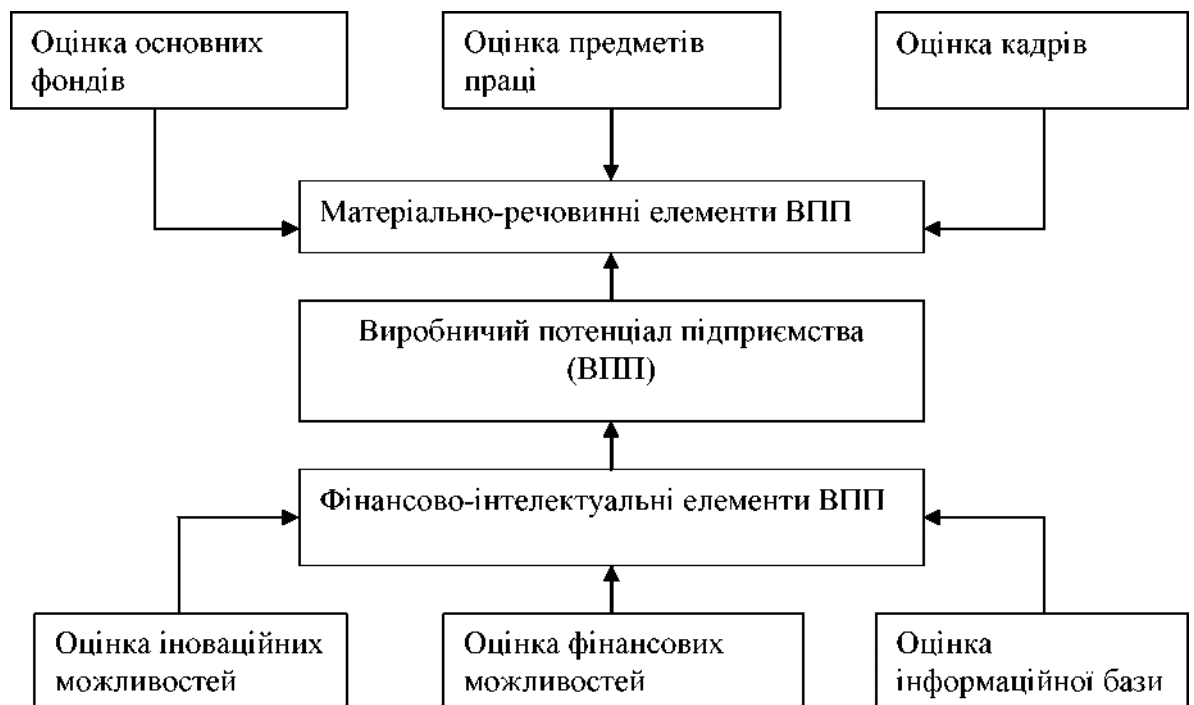

Рис. 1.6. Схема оцінки виробничого потенціалу підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [9; 25].

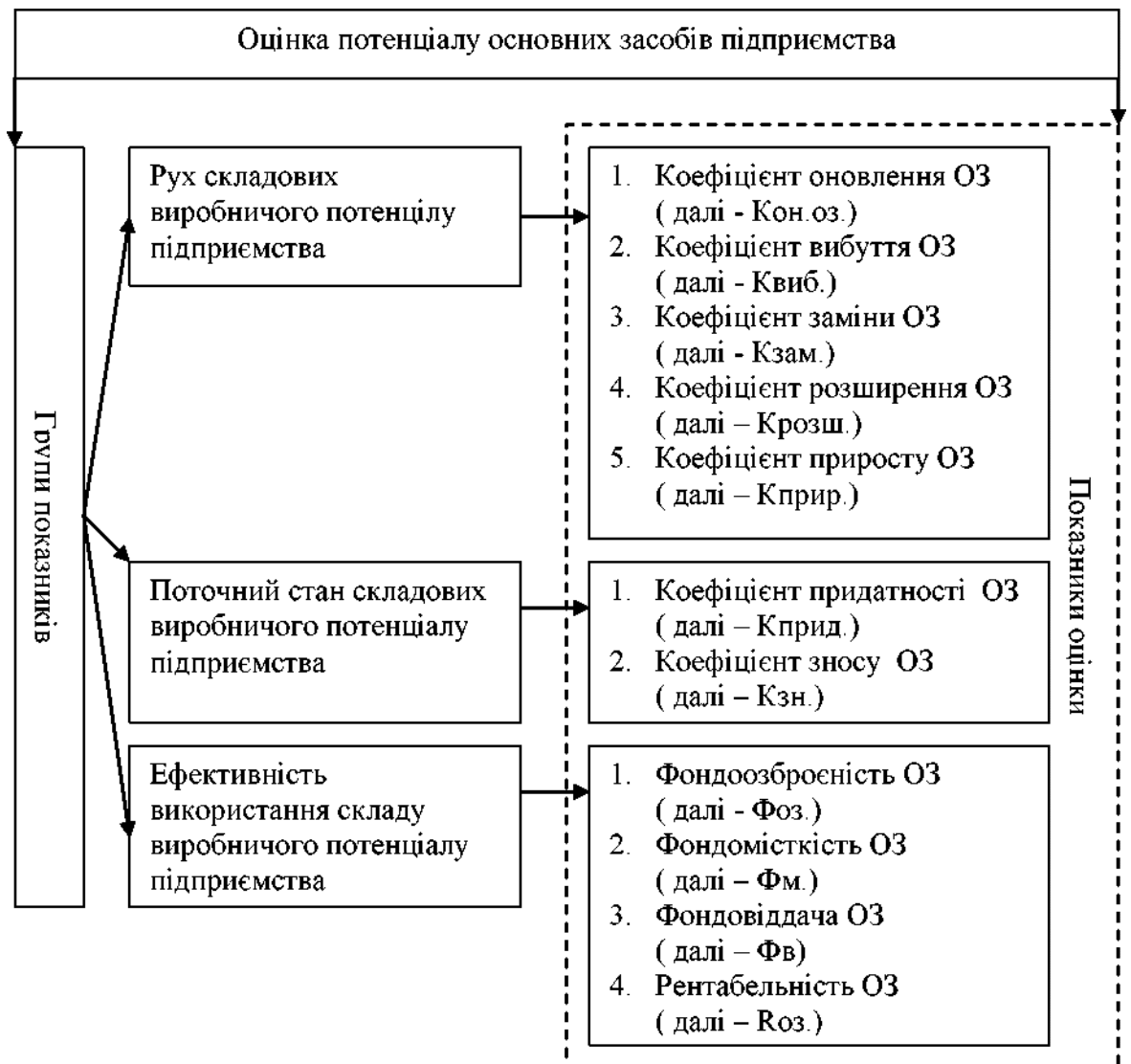

Рис. 1.7. Система оцінки потенціалу основних засобів підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [7; 32].

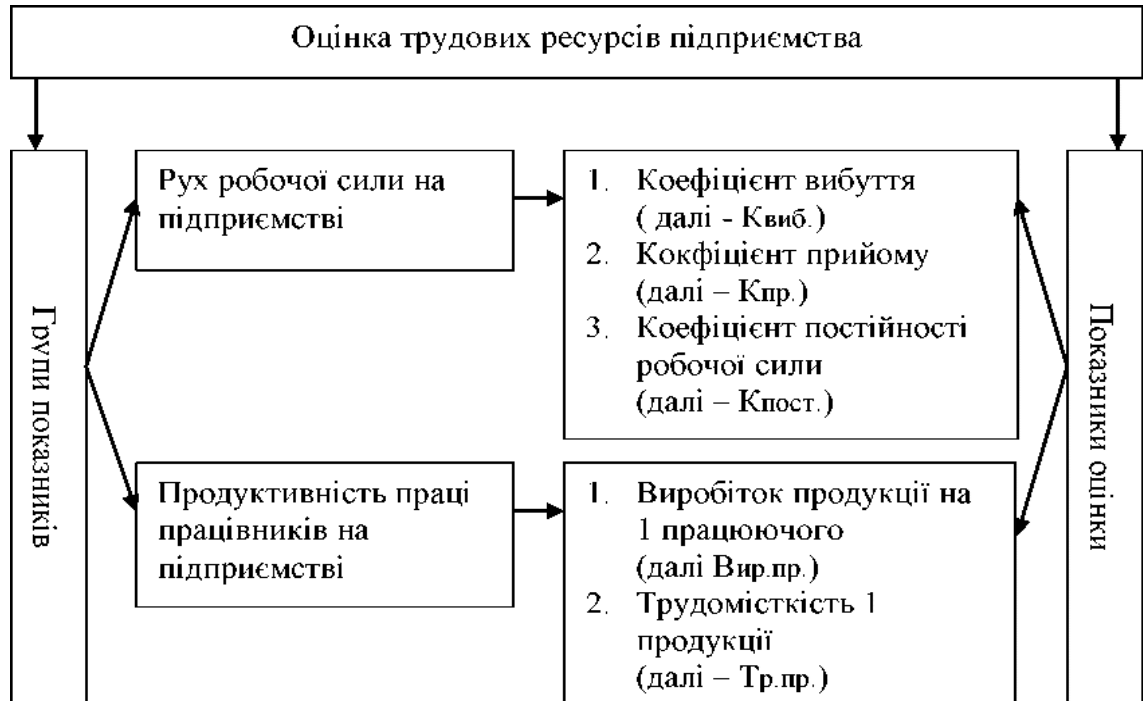

Рис. 1.8. Система оцінки трудових ресурсів (потенціалу) підприємства

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [13].

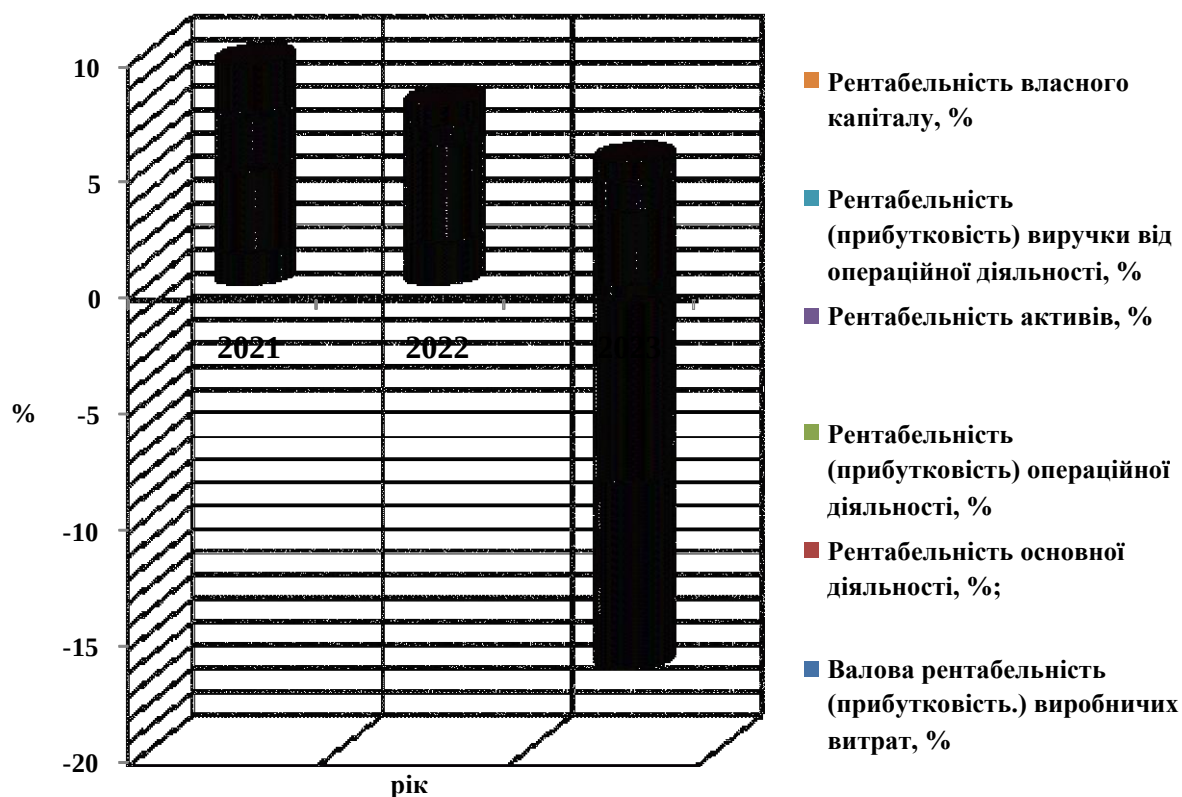
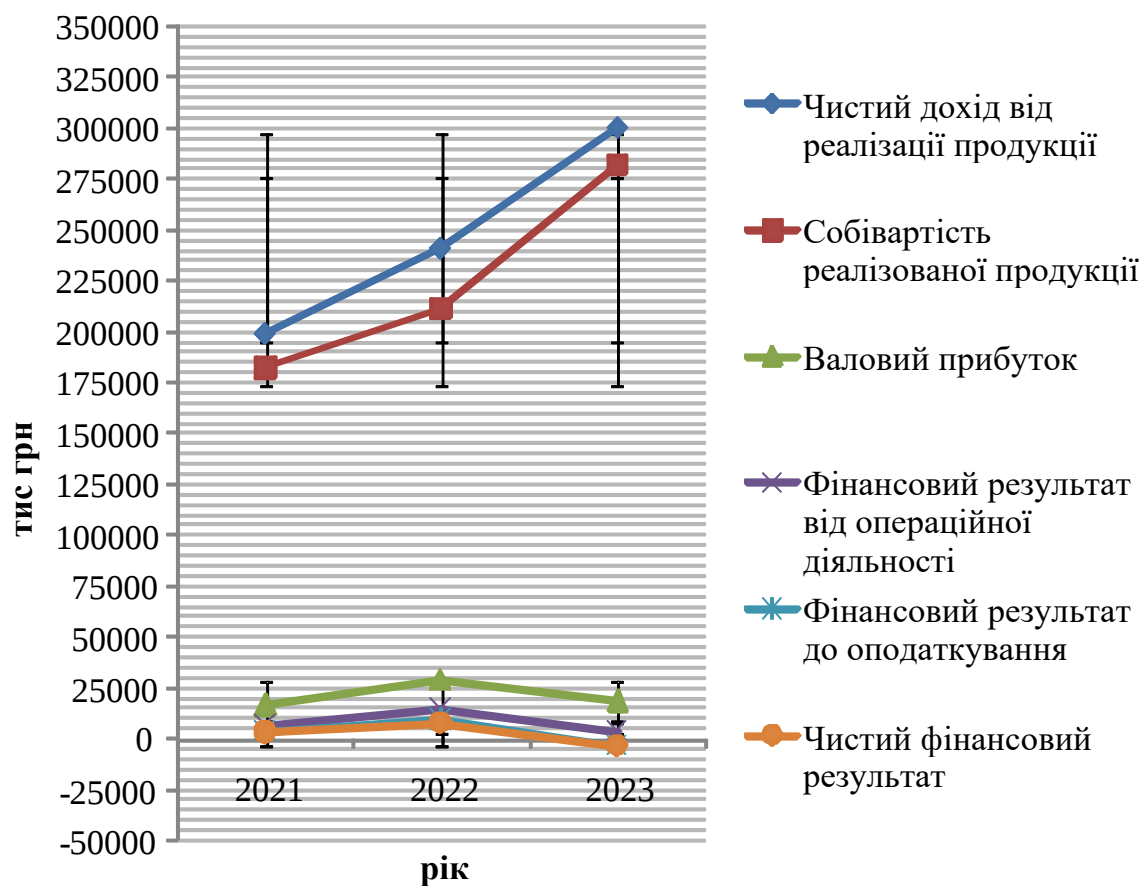

Рис. 2.3. Показники рівня рентабельності господарської діяльності

П «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

**Рис. 2.5. Фінансові результати діяльності ДП «Ружин молоко»
Бердичівського району в перспективі оцінки
виробничого потенціалу 2021-2023 рр.**

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

Додаток П**Таблиця 2.1**

Економічна ефективність господарської діяльності
ДП «Ружин молоко» Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., (+,-)
Отримано товарної продукції, всього, тис грн	246232,0	434233,0	514708,0	268476,0
в т.ч. з розрахунку на: - 1 середньорічного працівника, тис грн	840,4	1539,8	1844,8	1004,4
Отримано прибутку (+), збитку (-), всього, тис грн	3390,0	7667,0	-3033,0	-6423,0
в т.ч. з розрахунку на: - 1 середньорічного працівника, тис грн	11,6	27,2	-10,9	-22,5
Середньорічна оплата праці 1 працівника по підприємству, грн.	14603,6	15691,0	16581,6	1978,0
Рівень рентабельності по підприємству, %	1,37	1,76	-0,59	-1,96

Таблиця 2.2

Показники окупності витрат ДП «Ружин молоко» в 2017-2019 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., (+/-)
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	0,73	0,82	0,78	0,04
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,36	1,21	1,29	1,15
Коефіцієнт покриття витрат операційної діяльності	0,75	0,88	0,85	0,10
Коефіцієнт окупності витрат операційної діяльності	1,33	1,13	1,17	-0,16
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	0,09	0,09	0,08	-0,01
Співвідношення адміністративних витрат і собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,12	0,10	0,11	-0,02
Частка адміністративних витрат в структурі операційних витрат	0,07	0,05	0,06	-0,02
Коефіцієнт покриття активів	3,19	2,74	2,71	-0,47
Коефіцієнт окупності активів	0,08	0,07	0,09	0,01
Коефіцієнт покриття власного капіталу	3,05	2,58	2,49	-0,56
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,08	0,10	0,10	0,02

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

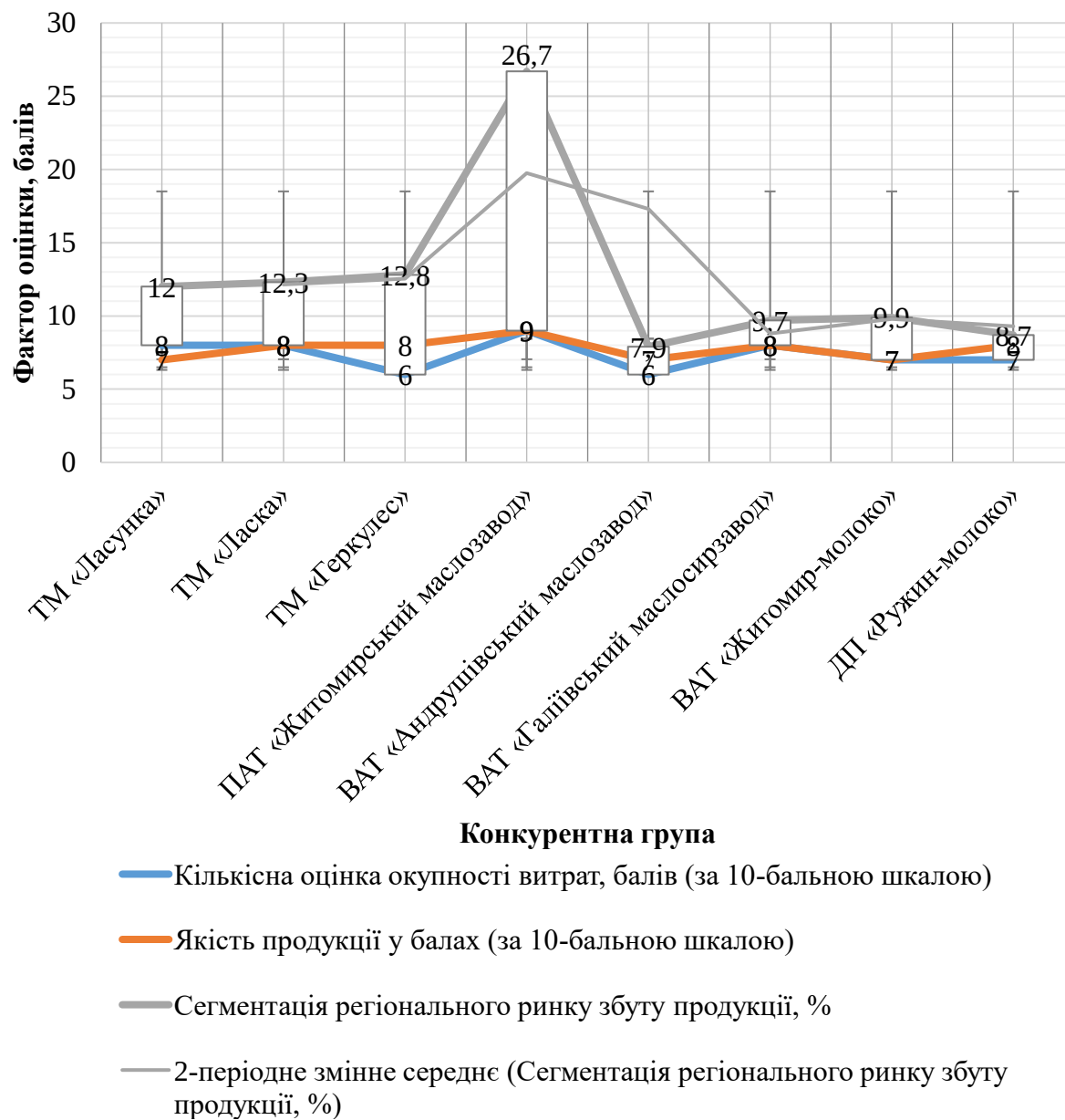

Рис. 2.6. Структурна модель конкурентних груп в оцінці виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко»

Бердичівського району в 2021-2023 рр.

Джерело: розраховано автором на основі звітів ДП «Ружин молоко» 2021-2023 рр.

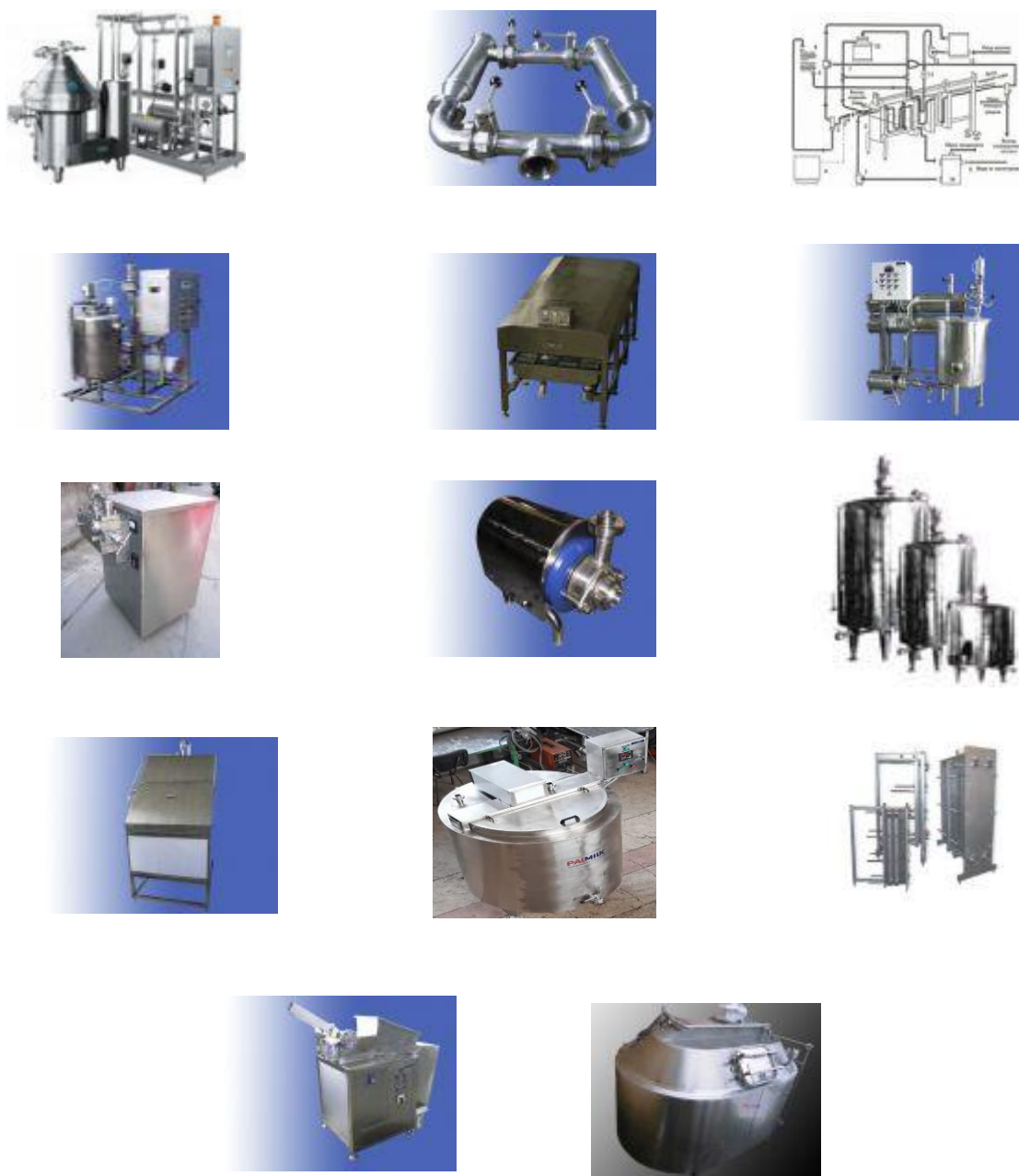

Рис. 3.1. Вид забезпечення (обладнання) проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: адаптовано автором на основі результатів проектного обґрунтування.

Таблиця 3.3

**Оцінка ризиків проектного обґрунтування умов зростання рівня
ефективності використання виробничого потенціалу
ДП «Ружин молоко» на перспективний
господарський період 2025-2029 рр.**

Вид ризику	Причини
Загальні ризики	
Політичний	Поляризація політичних симпатій населення за результатами останніх парламентських виборів (приналежність товарної марки по формі власності до певної політичної сили)
Законодавчий	Недосконалість правової бази; недостатнє законодавче забезпечення
Зовнішньоекономічний	Тенденції в економічному розвитку країн світового співтовариства
Інфляційний	Високий рівень інфляції
Екологічний	Рівень забруднення навколишнього середовища та вміст шкідливих речовин в виробленій продукції
Специфічні ризики	
Виробничо-технічний	Погодні умови; стихійні лиха; зміна продуктивності тварин; нестабільність якості й обсягів сировини; помилки у проектно-кошторисній документації; новизна технологій
Збутовий	Зміна попиту й цін на молочну продукцію; зниження рівня ділової та маркетингової активності; дії конкурентів
Соціальний	Низький рівень доходів населення; нерозвиненість соціальної інфраструктури; труднощі у наборі кваліфікованих кадрів
Фінансово-економічний	Різка зміна цін на продукцію переробних підприємств; залежність від підприємств-постачальників; нестача оборотних коштів; низький рівень платоспроможності покупців продукції; порушення договірних зобов'язань

Джерело: адаптовано автором на основі результатів проектного обґрунтування.

Таблиця 3.4

**Розподіл товарного асортименту ДП «Ружин молоко» за зонами
прибутковості в перспективі проектного обґрунтування умов зростання
рівня ефективності використання виробничого потенціалу
ДП «Ружин молоко» на період 2025-2029 рр.**

Галузь сільського господарства	Середній інтегральний показник	Зона інвестиційної привабливості
Молоко рідке оброблене	19,5	Стратегічна
Продукти харчові різноманітні	19,2	
Молоко сухе знежирене	18,3	
Молоко сухе незбиране	17,8	
Масло вершкове	12,7	
Сир сичужний	9,12	Середня
Молоко та вершки згущені або з додаванням цукру	8,24	
Йогурт та інші ферментовані або сквашені продукти	8,06	
Маргарин і жири	6,47	Низька
Спреди та суміші жирові	5,7	
Продукти молоковісні	5,1	
Продукти молоковісні сирні кисломолочні	4,2	
Продукти згущені молоковісні	3,8	
Продукт молоковісний «Дивина»	3,5	
Маслянка	2,9	

Джерело: адаптовано автором на основі результатів проектного обґрунтування.

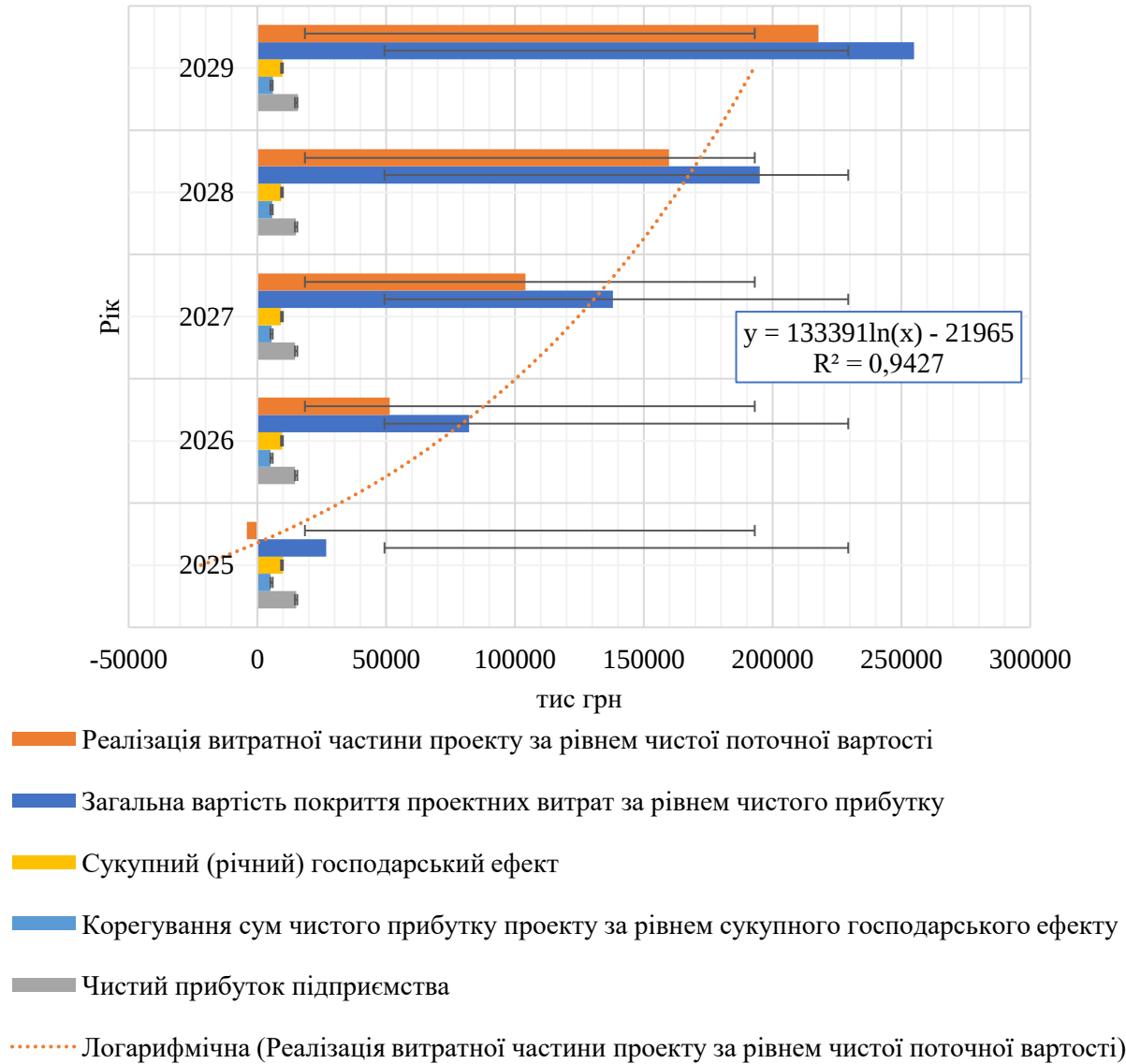

Рис 3.4. Аналіз ефективності проектного обґрунтування умов зростання рівня ефективності використання виробничого потенціалу ДП «Ружин молоко» на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.